

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI

ÇALIŞMA RAPORU

Mart 2012-Mart 2013

TİHV 8. Dönem
24. Olağan Kurucular Kurulu
30 Mart 2013
Ankara

TİHV KURUCULARI

Vakfedenler (1990)

İHD Genel Merkezi

Akın Birdal

Alpaslan Berktaş

(17 Mart 1996 tarihinde istifa etmiştir)

Ata Soyer

(19 Mart 2013 tarihinde kaybettik)

Aziz Gürsoy

Bekir Doğanay

Doğan Taşdelen

İbrahim Emil Çelik Sandalcı

(10 Mart 1993 tarihinde kaybettik)

Ergin Atasü

(9 Mart 1998 tarihinde kaybettik)

Fevzi Bahattin Argun

Gencay Gürsoy

Haldun Özen

(5 Mayıs 2002 tarihinde kaybettik)

Halit Çelenk

(5 Mayıs 2011 tarihinde kaybettik)

Haşim Aydınca

Hüsnü Öndül

İhsan Atar

(29 Ekim 2010 tarihinde kaybettik)

Lalezar Mürşitpınar

Leman Fırtına

Mahmut Tali Öngören

(13 Ekim 1999 tarihinde kaybettik)

Mehmet Selim Ölçer

Mehmet Vural

Murat Yetkin

Mustafa Ekmekçi

(21 Mayıs 1997 tarihinde kaybettik)

Muzaffer Erdost

Nart Bozkurt

Nevzat Helvacı

Nusret Fişek

(3 Kasım 1990 tarihinde kaybettik)

Okan Akhan

Ömer Faruk Yenigün

Şükran İrençin

Veli Devocioğlu

Veli Lök

Yavuz Önen

Zeki Tavşancıl

Kurucular Kurulu Tarafından Seçilen Kurucular

Şahika Yüksel	(12 Şubat 1991)	Hürriyet Şener	(04 Nisan 2004)
Sabri Dokuzoğuz	(17 Mart 1996)	Turgut Tarhanlı	(04 Nisan 2004)
Ümit Erkol	(29 Mart 1998)	Necmi Erdoğan	(04 Nisan 2004)
Türkcan Baykal	(29 Mart 1998)	Emirali Türkmen	(04 Nisan 2004)
Şebnem Korur Fincancı	(29 Mart 1998)	Levent Kutlu	(04 Nisan 2004)
Necdet İpekyüz	(29 Mart 1998)	Coşkun Üsterci	(26 Mart 2005)
Mustafa Çinkılıç	(29 Mart 1998)	Mehmet Antmen	(26 Mart 2005)
Yusuf Alataş	(29 Mart 1998)	Nejat Taştan	(26 Mart 2005)
Günseli Kaya	(17 Ekim 1999)	Selahattin Demirtaş	(26 Mart 2005)
Tanıl Bora	(17 Ekim 1999)	Ülkü Özen	(26 Mart 2005)
Sezai Berber	(17 Ekim 1999)		
M. Sezgin Tanrıkulu	(17 Ekim 1999)		
Cem Kaptanoğlu	(17 Ekim 1999)		
Sedat Aslantaş	(17 Ekim 1999)		
Yücel Sayman	(26 Mart 2000)		
Lütfi Demirkapı	(26 Mart 2000)		
Nadire Mater	(26 Mart 2000)		
Mithat Sancar	(26 Mart 2000)		
Gül Erdost	(26 Mart 2000)		
Osman Baydemir	(25 Mart 2001)		
Metin Bakkalcı	(25 Mart 2001)		
Berna Arda	(25 Mart 2001)		
Tahir Elçi	(25 Mart 2001)		
Nihat Bulut	(25 Mart 2001)		
İoanna Kuçuradi	(30 Mart 2002)		
Sabih Ataç	(30 Mart 2002)		
Önder Özkalıpçı	(30 Mart 2002)		
Metin Aksoy	(30 Mart 2002)		
Muhsin Bilal	(30 Mart 2002)		

Vakıf Çalışma Ortamı

Mart 2012-Mart 2015 Dönemi Asıl Yönetim Kurulu Üyeleri

Şebnem KORUR FİNCANCI (Başkan), Metin BAKKALCI (Genel Sekreter), Levent KUTLU (Sayman), Sabri DOKUZOGUZ, Hürriyet ŞENER, Muhsin BİLAL, Necdet İPEKYÜZ, Berna ARDA, Emrah ŞEYHANLIOĞLU.

Mart 2012-Mart 2015 Dönemi Yedek Yönetim Kurulu Üyeleri

Sevim SALİHOĞLU, Mehmet ANTMEN, Tanıl BORA, Nihat BULUT, Sezai BERBER.

Mart 2012-Mart 2015 Dönemi Asıl Vakıf Denetçileri

Mehmet VURAL, Mustafa ÇİNKILIÇ, Nejat TAŞTAN.

Mart 2012-Mart 2015 Dönemi Yedek Vakıf Denetçileri

Haşim AYDINCAK, Coşkun ÜSTERCİ.

Genel Merkez

Metin BAKKALCI (Koordinatör)
Ayşe Rüya KARACAN EŞ (Muhasebe Sorumlusu)
Senem DOĞANOĞLU (Hukuk Çalışmaları)
Evren ÖZER (Dokümantasyon Çalışmaları)
Sırrı Erdem TÜRKÖZÜ
Melahat BÜYÜKTANIR
Hülya ARAS
Hürü ŞAHİN

İşkence Önleme Projesi (01Aralık 2010 – 30 Kasım 2012)

Hülya ÜSTERCİ (30 Kasım 2012 tarihine kadar), Evren ÖZER (01 Aralık 2012 tarihine kadar), Sırrı Erdem TÜRKÖZÜ (01 Aralık 2012 tarihine kadar), Ümit ÜNÜVAR (30 Kasım 2012 tarihine kadar), Coşkun ÜSTERCİ (30 Kasım 2012 tarihine kadar).

Mülteci, Sığınmacı ve Uluslararası Korunmaya İhtiyaç Duyan Diğer Kişilerin Sosyal Haklarının Etkin Korunması Projesi (VAN) (01 Şubat 2012-31 Temmuz 2013)

Elçin TÜRKDOĞAN, Özge ÇELEBİ, Heval AYSELİ, Ömer ÖLMEZ (31 Temmuz 2012 tarihine kadar), Ekrem DUMAN (01Aralık 2012 tarihinden itibaren).

Ankara Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi

Levent KUTLU, Handan TAZE.

İstanbul Temsilciliği

Hürriyet ŞENER, Şükran İRENÇİN, Fatma TANIŞ (01 Ocak 2013 tarihinden itibaren), Ayşe Lale ORHON (16 Ocak 2012 tarihinden itibaren), Ayşe ÇETİNTAŞ YÜKSEL (01 Şubat 2013 tarihinden itibaren), Ümit ÜNÜVAR (01 Aralık 2012 tarihinden itibaren).

İzmir Temsilciliği

Aytül UÇAR, Mediha ÖZENMİŞ, Aysun KOÇ (12 Ekim 2012 tarihine kadar), Alper TECER (31 Aralık 2012 tarihine kadar), Coşkun ÜSTERCİ (01 Aralık 2012 tarihinden itibaren).

Adana Temsilciliği

Alev ANTMEN, Yusuf DEMİRCİ, Hıdır ÜNAL (31 Ocak 2013 tarihine kadar).

Diyarbakır Temsilciliği

Nesrin ASLANTAŞ, Necdet İPEKYÜZ (31 Aralık 2012 tarihine kadar), Muhsin BİLAL (28 Şubat 2013 tarihine kadar), Mehmet Zeki PARLAK (01 Ocak 2013 tarihinden itibaren), Önder ÇELİK (01 Şubat 2013 tarihinden itibaren), Murat ABA (01 Mart 2013 tarihinden itibaren), Serpil HACIOĞLU (01 Mart 2013 tarihinden itibaren).

Ata Soyer (19 Mart 2013)

ARAMIZDAN AYRILAN KURUCULARIMIZI SAYGI İLE ANIYORUZ

Dr. Nusret FİŞEK
1914 – 1990

Emil Galip SANDALCI
1922 1993

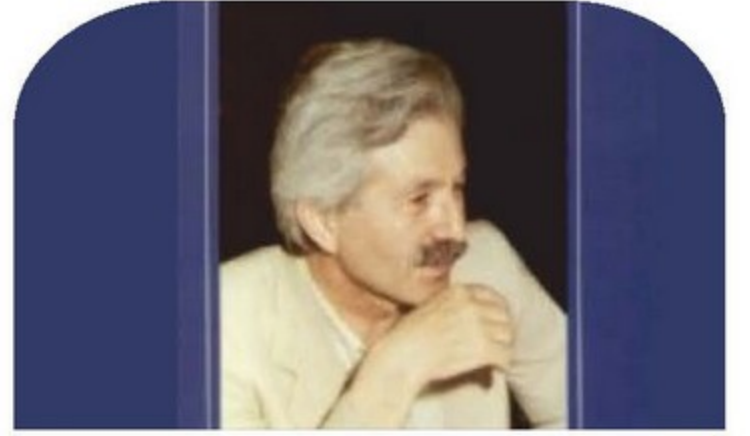
Mustafa EKMEKÇİ
1924 – 1997

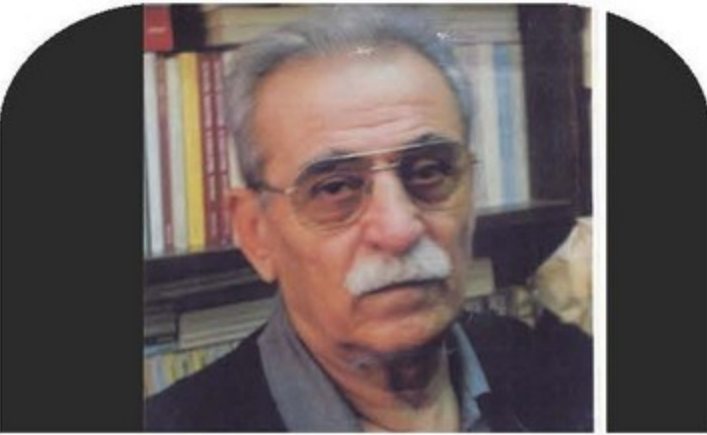
Ergin ATASÜ
1940 – 1998

Mahmut Tali ÖNGÖREN
1931 – 1999

Haldun ÖZEN
1933 – 2002

İhsan ATAR
1929 - 2010

HALİT ÇELENK
1924–2011

Önsöz

Savaşa, savaşın en sinsi ve karanlık günlerine doğmuş olan Türkiye İnsan Hakları Vakfı Kurucular Kurulu'nu bir kez daha barışın dillendirildiği, öncekilerden farklı olarak tarafların daha bir açıklıkla ve muhatap olarak tanımlandığı bir dönemde yapıyor. Bunca yıl içinde çok umutlandık. Can Yücel'in, "bir denizanasıdır umut taa suların ortasında, açılır kapanır, açılır kapanır, kapanır kapanır açılır," tanımına uygun düşer yaşadıklarımız. Bir yanımız umut eder, diğer yanımız temkinlidir hep. Temkinli olmanın somut nedenlerini rakamlarla gösteren, insan hakları ortamının ayrıntılı bir resmini ortaya koyan raporumuzla sık sık kapanıyor denizanası. Yalnız TİHV'in, ya da İHD'nin raporları, rakamları değil bu kapanmaya yol açan. İnsan hakları savunucularından hak savunusu yürüten avukatlara, gazetecilerden öğrencilere yıllardır yargılama bekleyen insanların toplama kampları misali cezaevlerine doldurulmuş olması bir yana, memleketin toptan bir cezaevine dönüştürülmüş olması dahi yeter kaygılanmamıza.

"İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" hazırlayıp, işkencede zamanaşımını kaldıracağını iddia eden bir siyasî iradenin bunu geçmişe dönük işletmeme inadı bu topraklarda işkencenin cezasızlığını bir kez daha doğrulamasıdır, bazen temkinliliğimizin nedeni. Geçmişle yüzleşemeyen bir ülkede yaşamının güçlüğüdür hissettiğimiz.

İşkence görenlerle çalışırken Balzac'ın "geleceği merak etme, nasıl olsa gelecek. Ama geçecek olanı iyi düşün, çünkü aklından silinmeyecek," sözü hiç aklımdan çıkmaz. Geçecek olan aklımızdan silinmeyecek elbette, ama geleceğe yürüyüşümüzde geçmiş yük olmaktan çıkaracak olan onunla etkili biçimde yüzleşebilmemiz olacaktır. Türkiye İnsan Hakları Vakfı tam 23 yıldır işkence görenlerin tedavisi için emek veriyor ama belki daha da önemlisi yaşanmış hak ihlalleri ile bu toplumun yüzleşebilmesi için bir ayna olmayı sürdürüyor.

Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulan İnsan Hakları Daire Başkanlığı 2012 yılında yaptığı bir çalışma ile 1959 yılından 2011 yılına uzanan 52 yıllık AİHM ihlal kararlarında Türkiye'nin "etkin soruşturma yokluğu" nedeniyle 135 kez, "özgürlük ve güvenlik hakkı" konusunda 554 kez, "adil yargılanma hakkı" konusunda 729 kez, "ifade özgürlüğü" konusunda 207 kez, "toplantı ve gösteri yapma özgürlüğü" konusunda 53 kez, mahkûm olduğunu, açılan davalarda mahkûmiyet sayısı bakımından bütün ülkelerin üzerinde yer aldığını ortaya koydu. Etkin soruşturma yokluğunun ortaya konmasında TİHV'in raporlarının etkisi dahi bunca yıldır yapılanların önemini ortaya koymak için yeterlidir.

İnsan hakları alanındaki bu olumsuz tablonun içinde inatla yüzünü bahara dönen bir kardelen gibidir Türkiye İnsan Hakları Vakfı. Kurucularıyla, gönüllüleriyle ve aslında her biri gönüllü emekçileriyle, temkini elden bırakmadan ama hep umutla açar.

Bir eksiğimiz daha var bu yıl. Toplumcu hekimlik anlayışının öncüsü ve kurucumuz Ata Soyer'i yitirdik. İnsan hakları mücadelesinde çok şey öğrendiğim, öğretmenim, yoldaşım, dostum, ağbimdi Ata Soyer. Anısı yolumuzu aydınlatmaya devam edecek.

Bu yolu yürünebilir kılan, baharın umudunu ve isyanını taşıyan tüm dostlarımıza şükran duygularımızla.

Şebnem Korur Fincancı

İçindekiler

Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Projesi	1
İşkencenin Önlenmesi Projesi	14
Mülteci, Sığınmacı ve Uluslararası Korunmaya İhtiyaç Duyan Diğer Kişilerin Sosyal Haklarının Etkin Korunması Projesi.....	20
Türkiye’de Sürmekte olan Toplumsal Travmalarla Başetmeye Yönelik Bütünlüklü Program Geliştirilmesi Çalışmaları	23
Diğer Çalışmalar.....	27
Önümüzdeki Dönem İçin Hazırlanmış ya da Hazırlanmakta Olan Projeler	30
Dokümantasyon Merkezi	32
Uluslararası İlişkiler	34
Temsilciliklerimizin Diğer Çalışmaları	36
Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın 31 Mart 2012-30 Mart 2013 Tarihleri Arasında Yapmış Olduğu Basın Açıklamaları	44

Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Projesi

Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Projesi 2012 Değerlendirilmesi

1. Tedavi ve rehabilitasyon çalışmaları

1.1. Başvuru sayıları ve dağılımı

1.1.a. 2011 ve 2012 yılları için hazırlanan iki yıllık tedavi projesinde her iki yıl için de öngörülen başvuru sayısı 325 iken, 2012 yılında toplam başvuru 553 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1 - 1999-2012 Yıllara göre TİHV tedavi merkezlerine başvuru sayıları:

Yıllar	Adana	Ankara	Diyarbakır	İstanbul	İzmir	Toplam
1999	163	71	73	207	172	686
2000	207	126	122	430	138	1023
2001	215	131	174	483	226	1229
2002	166	84	188	346	181	965
2003	193	64	195	312	160	924
2004	203	47	155	364	153	922
2005	126	26	125	300	115	692
2006	111	10	61	117	38	337
2007	117	35	36	185	79	452
2008	145	12	40	133	95	425
2009	118	26	51	183	81	459
2010	87	31	101	102	42	363
2011	130	56	116	163	54	519
2012	132	28	114	220	59	553

Gerek 2011 gerekse de 2012 başvuru sayılarının öngörülenden %60 daha fazla gerçekleşmesinin nedenleri;

1.1.1.b. Ülkedeki genel atmosfer ile ilgili olanlar;

- Son dönemde güvenlik güçlerinin şiddete yaygın olarak başvurması, bu uygulamalarda bulunanların siyasi otoritelerce korunması;

(Özellikle 2005 yılından bugüne kadarki, 2005 yılındaki Türk Ceza Kanunu'ndaki, Ceza Muhakemeleri Kanunu'ndaki, 2006 yılında Terörle Mücadele Kanunu'ndaki, 2007 yılındaki Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'ndaki (PVSK) değişiklikler gibi yasal düzenlemelerin, bu olumsuz gelişmeleri otoritelerin güvenlik gerekçesi ile meşrulaştırma söylemlerinin sonucu olarak uygulamalardaki bu kaygı verici gelişmeler öne çıkmaktadır.)

- 2005 yılından itibaren insan hakları alanındaki olumsuz gelişmelerin, özel olarak 2011 ve 2012 yıllarında daha da belirginleşmesi; (genel seçim sonrası daha da yoğunlaşan siyasi operasyonlar ve silahlı çatışma ortamı 2011 ve 2012 yıllarındaki olumsuz gelişmelerde belirgin rol oynamıştır.)

1.1.1.c. TİHV çalışmaları ile ilgili olanlar;

- 2009 yılı içinde yeniden başlayan ve halen süren, işkence görenlere yönelik hukuksal ve “sosyal destek” programları; (2012 yılında 5 başvuru hukuksal destek, 19 yetişkin ve 25 çocuk başvuru sosyal destek programına alınmıştır).

- 1.5. de yer verilen “Potansiyel Başvurulara Ulaşma Çalışmaları” başlıkları altında özetlenebilir.

1.1.2. Başvurularımızın merkezlere göre dağılımında ilk göze çarpan Diyarbakır merkezine başvuru sayısının 2009 yılında 51’ken, 2010 yılında 101, 2011 yılında 116 ve 2012 yılında 114’e yükselmesidir. Bu artışın öncelikli nedenleri olarak Diyarbakır ve yakın bölgesinde, özel olarak 2009 yılından sonra yoğunlaşan insan hakları ihlalleri, gezici sağlık ekibi çalışmaları, Diyarbakır merkezimizin koordinatörlüğünde yürütülen “Toplumsal Travma ile Başetme Programı” çalışmaları ifade edilebilir.

Özellikle yine çocuklara yönelik uygulanan “sosyal destek” çalışmalarının etkisiyle Adana merkezine başvuru sayısında bir önceki yıllara göre anlamlı bir artış söz konusudur.

Ayrıca İstanbul merkezine başvuru sayısı 2005 yılından bu yana ilk kez 200’ün üstüne çıktığı not edilmelidir.

1.1.3. 2011 yılı içinde aynı yıl içinde işkence gören başvuru sayısı 240’dür (%43). 2011 yılında aynı yıl içinde işkence gören başvuru sayısı 224 (%43), 2010 yılında 163 (%45), 2009 yılında 259 (%56,4), 2008 yılında 269 (%63), 2007 yılında 320 (%70), 2006 yılında ise 222’ydi (% 65). Aynı yıl içinde işkence gören başvuru sayılarının belli düzeyi koruması işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları konusunun önemini ortaya koymaktadır.

1.2. Başvurularımıza ilişkin sosyal ve demografik özellikler:

Doğum yeri	Yaş ve Cinsiyet			Yaş ve Cinsiyet	Yaş ve Cinsiyet		
	Erkek	Kadın	Toplam		Erkek	Kadın	Toplam
Güneydoğu Anadolu	134	57	191 (%35)	0-15	13	11	24
Doğu Anadolu	72	30	102 (%18)	16-25	140	60	200
Akdeniz	48	26	74 (%13)	26-35	122	46	168
Marmara	35	18	53 (%10)	36-45	68	13	81
İç Anadolu	15	11	26 (%5)	46-60	33	27	60
Ege	18	8	26 (%5)	60+	11	9	20
Karadeniz	16	8	24 (%4)		387	166	553
Türkiye dışı	49	8	57 (%10)		(%70)	(%30)	

Tablo 2-2012 yılı için Demografik özellikler

1.2.1. Başvurularımızın doğum yerlerine göre dağılımında yine Güneydoğu (%35) ve Doğu Anadolu (%18) doğumlular önemli bir oranı oluşturmaktadır. Uzun yıllardır

benzer bir tablonun varlığı, işkence dâhil ağır/ciddi insan hakları ihlallerinin varlığıyla, ne yazık ki barışçıl bir çözüm üretilmeyen Kürt Sorunu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

1.2.2. Her ne kadar sayısal olarak kadın başvuru sayısı bir önceki yıla göre artmış gözükse de (2011 yılında 136), toplam başvurularımızda kadın başvuru oranının düşüklüğü konusunda değerlendirme ihtiyacı söz konudur.

2012 yılında iki trans birey başvuruda bulunmuştur.

1.2.3. 2009 yılından itibaren gözlenen çocuk başvuru sayısındaki artış 2012 yılında da sürmüştür (2012 yılında 72 çocuk başvuru). Bu artış esas olarak çocuklara yönelik ağır baskılar ve daha etkin uygulanmasına çalışılan ve özellikle çocuklara yönelik uygulanan “sosyal destek” çalışmalarının etkisiyle açıklanabilir.

1.2.4. Başvurularımızın 63’ü (%12) adli sebeplerle işkence görerek başvuruda bulunmuştur. Çabalarımıza karşın bu düşük oran ve sayı göz önüne alındığında siyasi olmayan nedenlerle işkence görenlerin büyük çoğunluğunun sessiz kalmalarına neden olan engellerin kaldırılması, bu kişilerin hak arama bilincinin yükseltilmesi için yapılan çalışmaların ve kendilerine tedavi olanağının sağlanması için mevcut çabaların daha da yoğunlaştırılması ihtiyacı gözükmemektedir.

1.2.5. 48 başvurumuz Türkiye vatandaşı olmayıp, ülkeleri şöyledir: 22 İranlı, yedi Iraklı, altı Afgan, dört Kongolu, üç Fildişi Sahilli, iki Filistinli, bir Kamerunlu, bir Ugandalı, bir Togolu ve bir Lübnanlı. 48 başvurunun 12’si Ankara, 26’sı ise İstanbul, yedisi Adana ve üçü İzmir merkezimize başvurmuştur. Mülteci başvuru sayısının önceki yıllara göre (2011 yılında 32, 2010 yılında 16) belirgin düzeyde fazla olması gelecek dönem TİHV çalışmalarının planlamasında özel bir gündem olmuştur. Mülteci başvurusu artış nedenlerinin başında, özellikle 2010 yılından itibaren TİHV’in mültecilere yönelik başlattığı çalışmaların önemli rolü olmaktadır.

1.2.6. 2012 yılındaki 553 başvurunun 46’sı (%8) işkence gören yakını, diğer 507’si doğrudan işkence ve kötü muameleyle maruz kalan başvurudur.

1.3. *Başvurularımız ilişkin işkence süreci* (Altındaki veriler 2012 yılında işkence gören yakını olduğu için merkezlerimize başvuran 46 başvurunun dışındaki doğrudan işkence ve kötü muameleyle maruz kalan 507 başvuru ile ilgilidir):

<i>İşkence yapılan merkezler</i>		<i>İşkence yöntemi</i>	
Emniyet Müdürlükleri	217 (%43)	Hakaret	349 (%69)
Açık alan/araç içi	151 (%30)	Dayak	326 (%64)
Polis Karakolu	43 (%9)	Aşağılama	330 (%65)
Jandarma Karakolu/komutanlığı ¹	17 (%3)	Diğer tehditler	177 (%40)
Diğer	79 (%15)	Öldürme tehdidi	132 (%26)

Tablo 3 – 2012 yılı için işkence süreci

2011 yılındaki işkence gören başvurularımızın işkenceye maruz kaldığı yerler arasında emniyet müdürlükleri (217 başvuru - %43) ve “resmî gözaltı yerleri”nin dışındaki yerlerin (açık alan, araç içi vb.) (151 - %30) yüksekliği önem arz etmektedir.

2000-2005 dönemindeki gözaltı sürelerinin kısaltılması gibi kimi yasal düzenlemelerin işkencenin önlenmesinde önemli bir işlevi olacağı düşünülürken, bu yasal düzenlemeler sonrasında öncelikle “resmî gözaltı yerleri”ndeki işkence yöntemleri değiştirilmiştir. Ayrıca fiziksel işkence yöntemlerinin, gözaltı mekânına ulaşmadan önce uygulanması ya da insanların kaçırılarak ıssız yerlerde kendilerine işkence uygulamaları başlamıştır. Resmî işlemin yapılmadığı sokakta ve araç içlerinde işkence ve kötü muamele vakalarının çoğalması da yine aynı durumun sonucudur.

1.4. Başvurularımıza ilişkin tıbbî değerlendirme:

En sık tanılar		Tedavi süreçlerinin sonuçları	
Yumuşak doku travması	164 (%32)	tam/kısmen iyileşme	283 (%51)
TSSB	114 (%21)	2012 yılında tedavisi sürenler	198 (%36)
Majör Depresif Bozukluk	73 (%14)	tedavi süreci yarım kalanlar	72 (%13)
Miyalji	40 (%8)		
Anksiyete Bozukluğu	53 (%10)		

Tablo 4 – 2012 yılı için tıbbî değerlendirme

Tedavi sürecinin yarım kalma oranında bir önceki yıla göre (2011 yılında %24) anlamlı bir düşüş olmuştur.

Bununla birlikte:

- Tedavi ve rehabilitasyon programlarının etkinliği işkence görenlerin güvenli bir ortamda yaşamlarını sürdürmeleri ve adaletin sağlanacağı inancı ile doğrudan ilgilidir. Oysa son yıllardaki yaygın baskı ortamı ve yoğunlaşan çatışma ortamı insanların kendilerini güvende hissedecekleri ortamı önemli ölçüde ortadan kaldırmaktadır. Özellikle Diyarbakır bölgesinde yaygın insan hakları ihlallerinin yaşanmasına karşın, merkezimize yıl içinde işkence gördüğü için başvuran kişi sayı ve oranının düşüklüğünün (%20) bu durum ile de ilişkili olduğu gözlenmektedir.

1.5. Potansiyel başvurulara ulaşma çalışmaları:

2012 yılında da potansiyel başvurulara ulaşma konusuna özen gösterilmiştir.

1.5.1. Tedavi ve rehabilitasyon merkezlerimizin olmadığı illerden başvuru kabulüne yönelik 1993 yılından itibaren sürdürdüğümüz “beş il” uygulaması kapsamında 2010 yılında 57 olan başvuru sayısı, 2011 yılında 118, 2012 yılında ise 143 olarak gerçekleşmiştir. “Beş il” uygulaması kapsamında her yıl 50 başvuru öngörülmesine karşın son iki yıldaki bu artış nedenlerinin başında Adana merkezimizin özellikle Mersin, Diyarbakır merkezimizin ise çevre illere yönelik çalışmalarını yoğunlaştırması gelmektedir (Bu kapsamda Adana merkezimizin 87, Diyarbakır merkezimizin ise 47 başvuru olmuştur). Özellikle Kürt Sorunu’yla da yakından ilişkili olarak ağır/ciddi insan hakları ihlallerinin yoğunlaşarak yaşandığı Diyarbakır ve çevresi ile Adana-Mersin bölgesine yönelik önümüzdeki dönem çalışmalarımızın daha da kuvvetlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

1.5.2. Merkezlerimizin bulunmadığı ve ağır/ciddi işkence ve diğer insan hakları ihlallerinin yaşandığı bölgelere yönelik olarak 2009 yılında başlatılan “Gezici Sağlık Ekibi” programı 2012 yılında da sürdürülmüştür.

- 26-27 Mart 2012 tarihinde üç hekimden oluşan “Gezici Sağlık Ekibi” Gaziantep’e bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Yoğun işkence uygulamalarının yaşandığı 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi’yle ilgili 2012 yılında yargı süreci başladı. O dönemde işkence gören çok sayıda insan da bu yargı sürecine müdahil olmayı talep etti. Yargı süreçlerinde işkencenin kanıtı dayalı belgelenmesinde önemli olan “tıbbî değerlendirme raporları” hazırlanması için vakfımıza çeşitli başvurular olmuştur. Bu ziyaret vakfa iletilen talep doğrultusunda Gaziantep’te yaşayan ve o dönemde işkence gören üç kişinin tıbbî değerlendirme raporunun hazırlanması ve rehabilitasyon süreçlerinin başlatılması için gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan raporlar ilgili mahkemeye sunulmuş olup, rehabilitasyon süreçleri Adana merkezimiz tarafından sürdürülmektedir.

- 20 Aralık 2012 tarihinde iki hekim, bir psikolog ve bir hukukçudan oluşan “Gezici Sağlık Ekibi” Siirt’e bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Siirt’teki ilgili kurumların hazırlığını yaptığı bu ziyaret kapsamında işkenceye maruz kalmış yedi kişinin tıbbî değerlendirmesi yapılmış ve rehabilitasyon süreçleri başlatılmıştır.

- 26-27 Aralık 2012 tarihlerinde ise iki hekimden oluşan “Gezici Sağlık Ekibi” Van’a bir ziyaret gerçekleştirmiştir. TİHV’in mültecilere yönelik çalışma yapan Van ofisinin ilgili kurumlarla birlikte yaptığı hazırlık sonrası gerçekleşen bu ziyaret kapsamında işkenceye maruz kalan beş kişinin tıbbî değerlendirmesi yapılmış ve rehabilitasyon süreçleri başlatılmıştır.

Bu çalışmaların sonuçları, özel olarak son dönem gelişmeleri de göz önüne alındığında “Gezici sağlık Ekibi” çalışmasının sürekliliğini kuvvetlendirilerek daha da yaygınlaştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu kapsamda, 2013 yılından itibaren gerek hazırlık süreçleri, gerekse de uygulama ve izlem süreçlerini etkinleştirmeye yönelik öncelikli bölgelerde “irtibat noktaları”nın oluşturulması planlanmıştır. Özel olarak ağır/ciddi insan hakları ihlallerinin yoğun yaşandığı Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerine yönelik Diyarbakır merkezinin, yanı sıra Marmara ve Karadeniz bölgesine yönelik İstanbul merkezinin koordinasyonu ile donatılmış “Gezici Sağlık Ekibi” çalışmaları kuvvetlendirilecektir.

1.5.3. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Türkiye Temsilciliği'yle 3 Ağustos 2009 tarihinde imzalanan mutabakat belgesinin ve özel olarak Şubat 2010'dan itibaren Van'da başlattığımız mültecilere yönelik çalışmaların olumlu sonuçları olarak "mülteci" başvuru sayısı son iki yılda 16'dan 48'e yükselmiştir.

Bu kapsamda, 2011 depremi sonrası "mülteciler" açısından önemli ölçüde boşaltılan Van'da "kabul merkezi" ve "geri gönderme merkezi"nin 2013 yılında yeniden çalışmalarına başlatılacağı, Suriye'deki gelişmelere dayalı insan hareketliliği göz önüne alındığında işkence gören mültecilere yönelik çalışmalarımıza yönelik özel bir planlama yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

1.6. "Sosyal Destek" çalışmaları:

Tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarındaki multidisipliner ve bütüncül yaklaşımın gereği, 2009 yılından itibaren "sosyal ve hukuksal destek" faaliyetleri kesintisiz sürdürülmektedir.

2012 yılında 30 çocuk başvurunun "psiko-sosyal destek" programına alınması öngörülmüş iken toplam 25 çocuk programına alınmıştır (Adana ve Mersin'de 12 çocuk, İstanbul'da 12 çocuk Diyarbakır'da ise bir yeni çocuk başvuru programa alınmıştır). Diyarbakır merkezimiz yıl içinde bir önceki yıldan programa alınan 19 çocuktan, halen yaşamlarını Diyarbakır'da sürdüren 8 başvurunun psiko-sosyal programlarını sürdürmeyi önclemiştir.

25 yeni çocuk başvurunun tamamına yönelik uygulanan psiko-sosyal destek programları kapsamında bireysel görüşme, grup terapisi, bireysel psikoterapi ve aile terapileri yanı sıra esas olarak eğitim süreçlerine katkı sağlanmıştır. Başvuruların eğitim süreçleri yakından takip edilmektedir.

Tamamına eğitim malzemeleri katkısı sağlanan bu başvurularımızdan okulla ilişkisi kesilmiş 5 çocuk, yeniden liseye kaydedilerek eğitimlerine devam etme imkânına kavuşmuştur. Diğer çocuk başvurularımız ise dersane ve kurs olanakları sağlanmasıyla eğitimlerini başarıyla sürdürmektedirler.

Tedavi ve rehabilitasyon süreçlerine özel katkı sağlayacağı öngörüldüğü için, ayrıca Adana'da 15, İstanbul'da dört olmak üzere toplam 19 erişkin başvuru da "psiko-sosyal destek" programına alınmıştır. 2012 yılı için beş erişkin başvurunun "psiko-sosyal destek" programına alınmasının öngörülmesine karşın çok sayıda erişkinin programa alınmasının, özel nedeni çocuk yaşta cezaevine alındıktan sonra salınan gençlere yönelik özel program uygulama ihtiyacıdır.

Bu programlar kapsamında başvuruların üniversite eğitimlerine katkı, üniversiteye hazırlık kurslarına katılımları, İngilizce dil kursuna ve sürücü kurslarına katılımları sağlanmıştır. Üniversiteye hazırlık kurslarına devam eden bu başvurularımızdan ikisi arzu ettikleri üniversiteye yerleştirilmiş, sürücü kursuna devam eden iki başvuru kurslarını tamamlamıştır. Diğer başvurularımızın üniversite eğitimleri ya da üniversiteye hazırlık kursları sürmektedir.

1.7. Hukuksal destek çalışmaları:

Bu etkinliğin amacı, işkence mağduru ve yakınlarına hukuksal destek verilerek maruz kaldıkları muameleler nedeniyle adli mekanizmanın etkin bir şekilde işletilmesi ve sorumluların cezalandırılmasına katkı sağlamaktır. Adalet duygularının belli ölçüde de olsa onarılması tedavi sürecini olumlu etkilemektedir.

Bu çalışmada özel olarak Çağdaş Hukukçular Derneği'nin katkısına özel olarak yer verilmelidir.

Tedavi ve rehabilitasyon projesi kapsamında 2012 yılındaki başvurularımız arasından seçilen beş başvuru hukuksal destek programına alınmıştır. Bir önceki yıllarda programa alınan dosyaların da izlenmesi sürdürülmüştür.

1.8. Tedavi ve rehabilitasyon merkezleri projesi çalışmalarına dayalı olarak Türkiye'deki işkence olgusuna ilişkin genel değerlendirme başlıkları:

1.8.1. 2000-2005 döneminde nispî olarak kuvvetlendirilen özgürlüğünden alıkonan kişilerin koruma hakları bir yandan olumsuz düzenlemeler ve uygulamada başvuru kimi yöntemlerle etkisizleştirilmeye çalışılmaktadır:

- Özellikle fiziksel işkence yöntemlerinin “resmî gözaltı” yerleri dışında uygulanmasına özen gösterilmektedir. Ayrıca resmî gözaltı işlemi yapmadan, kayıt altına almadan sokakta, araç içlerinde ve/veya kaçırılarak gerçekleştirilen işkence ve kötü muamele uygulamaları artmıştır.
- İhtiyaç duyulduğunda “resmî gözaltı” yerlerindeki uygulamalar da devam etmektedir. “Resmî gözaltı yerleri”ndeki işkence yöntemleri değiştirilmiş, daha ziyade ruhsal etkileri olan yöntemlerin uygulanması yoğunlaşmıştır.
- Adalet Bakanlığı verilerinin de gösterdiği gibi, 2005 yılından itibaren ikiz davalar/karşıt davalar olarak nitelendirilen “memura hakaret etmek, mukavemet etmek, bu sırada yaralamak, kamu malına zarar vermek” gerekçeleriyle gözaltına alınan kişilerin aleyhine açılan davalar belirgin biçimde artmıştır. Gözaltına alınan kişilerin aleyhine açılan davalar kısa sürede ağır cezalarla sonuçlanırken, işkenceciler aleyhine soruşturma başlatılması, dava açılması ve cezalandırılmaları ise son derece güçtür. Bu da bir yandan adalete ulaşım duygusunu azaltmakta, diğer yandan da işkenceciler aleyhine başvuruda bulunma konusunda caydırıcı olabilmektedir.

1.8.2. Büyük kentlerdeki kimi işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları genel kamuoyu tarafından zaman zaman izlenebilse de Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da yaygın olarak uygulanan işkence ve kötü muamele uygulamaları bu ölçüde bile genel kamuoyu tarafından izlenememekte/algılanamamaktadır.

1.8.3. Son dönemde cezaevlerinde gerçekleştirilen işkence ve kötü muamele uygulamalarında belirgin bir artış görülmektedir.

1.8.4. Son dönemde “gösteri kontrol ajanları” olarak birçok yöntem “kontROLSÜZ” ve aşırı bir şekilde kullanılmaktadır. Bu yöntemler arasında “göz yaşartıcı gazlar”

olarak bilinen kimyasal ajanların, kolluk kuvvetlerince “kontROLSÜZ” kullanımında da belirgin bir artış görülmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 10 Nisan 2012 tarihli kararıyla (Karar No: 9829/07) “kontrol altındaki kişi ve gruplara” yönelik olarak yaygın uygulanan “göz yaşartıcı gaz” kullanımını ilk kez Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin işkence ve diğer kötü muamele yasağını düzenleyen üçüncü maddesinin ihlali olarak değerlendirmiş ve Türkiye’yi mahkûm etmiştir. Gösteri kontrolünde kullanılan “tazyikli (basınçlı) soğuk su, cop, kimyasal gazlar”ın yanı sıra Emniyetin yeni kullanıma başlayacağı yeni bir silah, 2012 Mayıs ayı içinde medyada yer verilmiştir (<http://www.ntvmsnbc.com/id/25346378/>). “Silent Guardian” (Sessiz Bekçi) (literatürde active denial system olarak geçmektedir) isimli silahın 95 GHz’de milidalga yayarak, kitlelerin durdurulmasını, yönlendirilmesini sağlandığı bildirilmiştir. İnsan hayatı üzerine henüz etkilerinin net olarak bilinmediği bu silahın da kullanıma geçeceğinin bilinmesi büyük endişeler yaratmıştır.

1.8.5. Son dönemde işkence ve kötü muamele bilgi alma ihtiyacından çok korku veya gözdağı vermek, cezalandırmak ya da otorite tesis etmek amacıyla uygulanmaktadır,

1.8.6. BM İşkenceyi Önleme Komitesi’nin Türkiye’yle ilgili üçüncü periyodik raporunda¹ da yer verildiği gibi işkencenin önlenmesine yönelik yasal düzenlemelerde, zamanaşımı dâhil önemli sorunlar bulunmaktadır,

1.8.7. İşkence iddialarının etkin soruşturulma ve kovuşturma süreçlerinde önemli sorunlar bulunmaktadır,

1.8.8. Yasal mevzuat, uygulama ve yetkililerin söylemlerine dayalı olarak işkencecilere yönelik cezasızlık olgusu belirgin bir sorundur,

1.8.9. Özgürlüğünden alıkonulan kişilerin tutuldukları mekânların etkin izlenmesi konusunda önemli sorunlar bulunmaktadır,

1.8.10. Askerî ceza ve disiplin evleri de yoğun işkence ve kötü muamele iddialarına karşın hâlâ her türlü denetimden uzaktır.

Sonuç olarak tüm bu sıralananlar işkence olgusunun ülkemizde ne denli sistematik bir sorun olarak varlığını koruduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

2. 2011 Yılında Tedavi ve Rehabilitasyon Projesi Kapsamında Tedavi Ve Rehabilitasyon Çalışmaları Dışındaki Çalışmalar

2.1. Eğitim-Bilimsel Çalışmalar

2.1.1 İstanbul Protokolü eğitimine katılan 3476 hekimin bilimsel açıdan ve idari/adli baskılara karşı kuvvetlendirilmesine yönelik çalışmalara raporda yer alan “İşkencenin Önlenmesi Projesi”nde yer verilmiştir:

2.1.2. Bu alandaki birikimimizin de katkısı ile 2012 yılında ayrıca;

- 19-22 Ocak 2012 tarihinde Bahreyn’de işkence sonucu öldürülmüş bir kişinin adli tıp değerlendirilmesi TİHV Genel Başkanı Şebnem Korur Fincancı tarafından

¹ http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/docs/CAT.C.TUR.CO.3_en.pdf

Bahreyn’de yapılmış ve işkence sonucu ölümü belgeleyen rapor ulusal ve uluslararası ortamda geniş yer almıştır.

- 10 Şubat ve 24 Şubat 2012 tarihlerinde Anayasa Mahkemesi üyelerine yönelik gerçekleştirilen eğitim kapsamında işkence başlığında;
 - 28-29 Mart ve 29 Eylül-1 Ekim 2012 tarihlerinde Ürdün’de İstanbul Protokolü eğitimi,
 - 14- 16 Nisan 2012 tarihinde Berlin’de İstanbul Protokolü eğitimi,
 - 23-25 Nisan tarihinde Gorki’de İstanbul Protokolü eğitimi,
 - 4-9 Haziran ve 10-11 Kasım 2012 tarihlerinde İsrail’de İstanbul Protokolü eğitimi, verilmiş;
 - 20 Mayıs 2012 tarihinde Mardin Tabip Odası ve diğer kurumların düzenlediği “Cezaevleri ve Sağlık”,
 - 7 Eylül 2012 tarihinde Ankara Tabip Odası’nın düzenlediği “Cezaevleri ve Sağlık”,
 - 7 Kasım 2012 tarihinde Diyarbakır Tabip Odası ve diğer kurumların düzenlediği “Cezaevleri ve Açlık Grevleri”,
 - 9 Kasım 2012 tarihinde Hatay Tabip Odası ve diğer kurumların düzenlediği “Cezaevleri ve Açlık Grevleri”,
- panellerine konuşmacı olarak katılmıştır.

2.1.3. “Süddeutsche Akademie für Psychotherapie” ile üç yıllık birlikte psikoterapi eğitimi:

TİHV, işkence görenlere ve yakınlarına verdiği tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin kalitesini ve etkinliğini artırmak için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların önemli bir bölümünü, tedavi merkezi çalışanları ve vakıf çalışmalarına katkı sunan gönüllüler için düzenlenen eğitimler oluşturmaktadır.

TİHV çalışanı ve vakıf çalışmalarına katkı sunan psikiyatrist ve psikologlar için oryantasyon semineri ve eğitim programını içeren ve Almanya’daki “Süddeutsche Akademie für Psychotherapie” ile birlikte ilki 2006 yılında başlatılan “Psikoterapi Eğitim Programı” 2009 yılında tamamlanmıştı. Eğitim programı “Gelişimsel Psikoloji, Kişilik Öğretisi, Nevrozlar, Psikodinamik Psikolojisi ve Psikoterapisi, Psikopatoloji, Psikosomatik, Bağımlılıklar, İlk Görüşme Tekniği; Genel ve Özel Psikodinamik, Aile ve Grup Teorisi; diğer bilimsel yöntemler (Davranışsal Terapi, Sistemik Hipnoz Terapisi); çeşitli psikoterapi yöntemleri açısından endikasyon ve uygulama; Travma Terapisi” başlıklarını içermektedir. Üç yıl içinde yedişer günlük altı ayrı eğitim modülünü içeren ikinci eğitim ise 16 psikiyatrist ve psikologun katılımı ile 19 - 23 Eylül 2011’de başlayan programın ikinci ve üçüncü modülleri 28 Nisan - 4 Mayıs 2012 ve 23-29 Eylül 2012 tarihlerinde İzmir’de gerçekleştirilmiştir.

Alman Tabip Odası’nın Ek Eğitim Örnek Yönergesi doğrultusunda psikoterapist sertifikası alınmasını sağlayan bu eğitimler ile özellikle travma tedavisinde önemli bir model olan dinamik yönelimli terapiler konusunda uygulamaya dönük birikim sağlanmaktadır.

2.1.4. İşkence görenlerle çalışmada sosyal çalışmacının işlevi eğitim programı:

TİHV'nin işkence görenlere yönelik bütünlüklü tedavi ve rehabilitasyon çalışmaları için önemli bir rolü olan sosyal çalışma boyutunun kuvvetlendirilmesine yönelik 2010 yılından itibaren İsveç Kızılhaç Merkezi'yle ortak bir program geliştirmektedir. Bu kapsamda 2011 yılında üç yıllık bir eğitim programı başlatılmıştır.

Bilindiği gibi, sosyal çalışma anlamında;

- Türkiye'de zihniyet, anlayış, kurumsallaşma sorunları vardır,
- İşkence görenlere yönelik bütünlüklü bir sosyal çalışma yaklaşımı yoktur,
- Üniversite ortamında işkence görenlere yönelik bütünlüklü bir sosyal çalışma eğitim perspektifi önemli ölçüde yoktur,
- Uluslararası düzeyde ise işkence görenlere yönelik sosyal çalışma yaklaşımı daha ziyade mültecilere yönelik (kabul, barınma, dil, aile birliği, iş... kısaca entegrasyon, özel olarak belli bir sistemin varlığında) ele alınmaktadır.

Bu nedenle Türkiye'de sosyal çalışma alanında ilgili üniversite ve kurumlarla başlattığımız bu çalışmanın bu alanda önemli çıktıları olacağı gözükmemektedir.

Bu kapsamdaki ikinci eğitim biri, İsveç'ten üç eğiticinin yanı sıra ikisi İsveç'ten olmak üzere vakıf çalışanları ve gönüllüleri ve üniversite ortamındaki uzmanları içeren toplam 31 katılımcı ile 13-14 Ekim 2012 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Üçüncü eğitim 2013 yılı içinde gerçekleştirilecektir.

2.2. Bilimsel Araştırmalar

2.2.1. *Kondromalazi Patella ve İşkence*: Literatürde *kondromalazi patella*'nın travmayla ilişkisi net olarak tanımlanmasına rağmen işkenceyle ilişkisini tartışan bir yayın bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışma bu başlıkta ilk bilimsel çalışma olmuştur.

İstanbul merkezimizce gerçekleştirilen bu çalışmada 2002-2012 yılları arasında, TİHV tedavi merkezlerine başvuran toplam 2901 işkence mağduru arasında *kondromalazi patella* tespit edilen 23 olgudan işkence olayından hemen sonra yakınmaları başlayan 10 olgu çalışmaya alındı. 10. Adli Bilimler Kongresi'nde sunulan bu çalışma ile literatürde özellikle aşırı kullanım sonucu geliştiği bildirilen *kondromalazi patella*'nın klinik deneyimlerle işkence olgularında da tespit edildiği ortaya konmuştur. İşkence olgularında özellikle öykü, yakınma ve semptomlar varlığında *kondromalazi patella* da akılda tutulmalıdır.

2.2.2. "İşkence araştırmasında bir tanılama yöntemi: "Kemik sintigrafisi" ve "Gösteri kontrol ajanları" başlıklarında iki retrospektif bilimsel çalışma İstanbul merkezimizce 2011 yılında tamamlanmıştı. Her iki çalışma 2012 yılında yayın haline getirilmiş ve gerek ülke için gerekse uluslararası ortamda pek çok kaynak tarafından kullanılmış ve yayınlanmıştır.

2.3. Alternatif Adli Tıp Raporlama Çalışmaları

Rapor ve alternatif adli tıp rapor çalışmaları 2012 yılında da sürdürülmüştür.

2012 yılında Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezlerimizce toplam 93 başvuru için alternatif adli tıp raporu/epikriz hazırlanmıştır. Kendi istekleri sonucu bunlardan yirmi ikisine Türkiye’de sürmekte olan davaları ya da yeni dava açmak istedikleri için (tamamının hukukî süreçleri sürüyor), üçüne Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvurmak istedikleri için, otuz birine BMMYK başvuruları için (üçünün başvurusu kabul edilmiş), on dördüne başka ülkelere sığınmacı olmak istedikleri için, on yedisine Yabancılar Şubesi’ne verilmek üzere (hepsi için olumlu sonuç alınmıştır), dördüne kendi istekleriyle kendilerine verilmek üzere ve ikisine ise Birleşik Krallık’taki sürmekte olan davaları alternatif adli tıp raporu/epikriz hazırlanmıştır. Özellikle 2003 yılında Irak’a müdahale sürecinde Iraklılara işkence uygulayan İngiliz güvenlik görevlileri aleyhine İngiltere’de başlatılan resmî soruşturma süreçlerinde TİHV’den tıbbî bilirkişilik istenmesi TİHV çalışmalarının ulaştığı noktaya göstermesi açısından önem arz etmektedir. Bu kapsamda yedi Iraklı’nın tıbbî değerlendirmesi yapıp, İngiltere’deki hukukî süreçlere sunulmak üzere adli tıp değerlendirme raporları hazırlanmıştır. Ayrıca Gaziantep’de yaşayan ve 12 Eylül 1980 döneminde işkence gören üç kişi için hazırlanan tıbbî değerlendirme raporlarına dayalı hazırlanan bir makale 10. Adli Bilimler Kongresi’ne sunulmuştur. Bu makale 32 yıl sonra dahi, kapsamlı bir araştırma sonucunda olgularda işkenceye bağlı bazı fiziksel ve ruhsal bulgular tespit edilip belgelenebileceğini ortaya koymaktadır.

Bilindiği gibi, özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafımızdan hazırlanan Alternatif Adli Tıp Raporlarımıza önemli ölçüde hürmet etmektedir. Bu çerçevede AİHM işkenceyi düzenleyen 3. madde ile ilgili Türkiye aleyhine 2012 yılı içinde toplam 24 karar vermiş, bunların üçünde tarafımızdan hazırlanan Alternatif Adli Tıp Raporlarına doğrudan atıf yapılmıştır.

2012 yılı için hazırlanması öngörülen alternatif adli tıp raporu/epikriz (20) sayısından anlamlı ölçüde çok sayıda rapor hazırlanmıştır. 2012 yılında başlayan 1980 Askerî Darbesi davasına sunulmak üzere talep edilen raporlar, işkence gören Iraklılar ile ilgili İngiltere’de başlayan resmî soruşturma süreci için talep edilen raporlar, TİHV çalışmalarını daha fazla tanıyan mülteciler için hazırlanan raporlar bu önemli artışta rol oynamıştır.

2011 ve 2012 yılında artan sayıda rapor talep edildiği göz önüne alındığında bu konuda daha sistematik bir çalışma planlanacaktır.

2.4. Yayın Faaliyeti

- 2011 yılı Tedavi Merkezleri Türkçe Raporu ve İngilizce Raporu 2012 yılı içinde basılmıştır. 2012 Tedavi Merkezleri raporlarının ise basım hazırlıkları başlamıştır.

3. Başta tedavi ve rehabilitasyon projesi olmak üzere TİHV çalışmalarının reorganizasyonu

3.1. TİHV ülke düzeyinde yanı sıra uluslararası ortamda 22 yıldır herkesçe bilinen çok önemli ve başarılı bir faaliyet yürütmektedir. Bununla birlikte önceki çalışma raporlarında da paylaşıldığı gibi, aynı zamanda bir kısmı çalışma alanından kaynaklı doğal tüm yüklenmişlikleri/yıpranmışlıkları yanı sıra finansman sorunu

nedeniyle özellikle 2011 ve 2012 yıllarında TİHV'in temel misyonu olan işkence görenlerin tedavi ve rehabilitasyon çalışmaları en düşük sayıda kadroyla sürdürülebilmektedir. Bunun sonucu olarak da tedavi merkezlerimizdeki çalışmaların nitelikli olarak bu biçimiyle sürdürülebilirliğinin sınırına önemli ölçüde gelmiş durumdaydı.

Bu tespitin sonucu 2012 yılı içinde tüm merkezlerin yazılı, sözlü katılımıyla çok sayıda düzenlenen toplantılarla "TİHV Yeni Dönem Stratejik Planı 2012-2015" hazırlanmıştır.

Doğal olarak Stratejik Plan hazırlık sürecinde, özel olarak işkence ve insan eliyle gerçekleşen travmalar kapsamında güncel ihtiyaç analizine dayalı olarak temel ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlara yönelik hedeflerin belirlenmiştir.

Bu stratejik planlamaya dayalı olarak da iki yıllık (2013-2014) bir çalışma programı ve buna denk düşecek bir reorganizasyon geliştirilmiştir.

Her düzeydeki nitelikli bir çalışmanın unsurları güncelleştirilmiş, bunun için gerekli gönüllü/çalışan insan gücü ile öncelikle TİHV'in ana çalışma alanı olan "işkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarımızın" kuvvetlendirilmesi hedeflenmiştir. Doğal olarak sonsuz finansal kaynak olamayacağı için bu kuvvetlendirmenin 2013 yılı itibarıyla belli sayıda merkezde en azından sağlanmasını, bu kapsamda kimi öncelikleri göz önüne alarak İstanbul ve Diyarbakır tedavi merkezlerinin kuvvetlendirilmesi, diğer merkezlerin sınırlı sayıda kadro ile çalışmalarını sürdürmesi kararlaştırılmıştır.

3.2. "İşkence Görenlere Yönelik Tedavi ve Rehabilitasyon" çalışmalarının 2011 ve 2012 yıllarına yönelik finansman sorunu uzunca bir süredir öngörülmekteydi. Bir önceki kurucular kurulunda da paylaşıldığı gibi öngörülen bu sorun esas olarak, Avrupa Komisyonu prosedürü gereği yürümekte olan bir proje olduğu koşullarda aynı başlıkta yeni bir proje yapılmasının olanaksızlığıyla ilgilidir. Bu prosedür gereği 2010 yılında projemiz sürdürüldüğü için, Avrupa Komisyonu'na başvuru yapılamamıştı. Bunun anlamı Avrupa Komisyonu tarafından yenisinin 2012 yılında açıklandığı proje çağrısında, eğer projemiz kabul edilirse, yeni fonun muhtemelen 2013 yazında elde edileceğidir.

Bu nedenle tedavi projesinin önemli bir bölümünü karşılamakta olan Avrupa Komisyonu katkısının 2011 ve 2012'de telafi edilmesine yönelik yanı sıra 2013 ve sonrasına yönelik faaliyetlerimizin güvence altına alınmasına yönelik çalışmalar 2009 yılından itibaren geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaların sonucu olarak 2011 ve 2012 yılları için finansman sorunu önceden öngörüldüğü gibi 2012 Aralık ayı harici çözülebilmektedir.

2013 ve sonrasına yönelik olarak da TİHV'in çekirdek/temel çalışmalarını güvence altına alacak "core funding" müzakeresi İsveç'le başarıyla tamamlanmıştır. Norveç'le de görüşmeler sürdürülmektedir. Bu kapsamda TİHV'in temel çalışmalarının gönüllülerin katkısının yanı sıra sabit/çekirdek ekiplerce sürdürülme olanağı esas olarak sağlanmıştır. Çekirdek ekiplerce sürdürülecek çalışmaların yanı sıra tanımlanmış ihtiyaçlara dayalı diğer çalışmalar olanaklar ölçüsünde yine proje temelli olarak gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda vakıf çalışmalarını daha

büyütecek bir başka proje için Avrupa Komisyonu'na başvurulmuştur. Bu başvurumuza olumlu ya da olumsuz yanıtın 2013 yaz aylarında alınması beklenmektedir. Diğer çalışmalar içinde gerekli başvuru hazırlıklarına başlanmıştır.

3.3. Proje bazında çalışmanın zorunlu sonucu olarak finansman döngüsünün takvim yılına bağlı olmamasından kaynaklı sorun yaşamamak için, TİHV olarak 2000'li yılların başına kadar yaklaşık bir yıllık yedek akçenin güvence altına alınması ilkesi (zamanla bu süre önce altı aya, daha sonra üç aya düşmüş idi) özenle korunmuş idi. Ancak çeşitli gerekçelerle 2012 yılı itibarıyla hiçbir yedek akçe bulunmamaktaydı ve proje dışı ek kaynak bulunmaz ise bundan sonra da yaratılması olanaklı değildi. Bu nedenle daha önceki yıllarda da olduğu gibi 2012 sonu itibarıyla, 2013 projeleri kabul edilse bile sıcak fonların girmesi bir hayli zaman alacağı için, 2013 başında somut sorun yaşanacağı aşikardı. Öte yandan, anlamlı zam yapılmadığı için gerçek anlamda alım güçleri büyük oranda düşen çalışan ücretleri, minimalize edilen sabit giderler göz önüne alındığında artık müzminleşen yedek akçesiz bir ortamda çalışmaların sürdürülebilmesi olanaklı değildi. Bu nedenle son yıllardaki tartışmalar sonucu zorunlu korunması gereken yedek akçenin ancak vakfın sahip olduğu mekanlardan birisinin satılmasıyla sağlanabileceği ortaya çıkmıştır.

Bu kapsamda "Başka mekânlara taşınma kararı alınan Ankara ve İstanbul'daki binalarımızın nasıl değerlendirilebileceğine ilişkin bir çalışma yapılması için bir komisyon kurulması" kararlaştırılmıştır. Her ne kadar komisyon üyelerinin çoğunluğunun Ankara binamızın satılmasıyla bu yedek akçenin çözümüne katkı sağlanabileceği önerisinde bulunmuş ise de, bugüne kadarki aktif izlenimler Ankara binasının satışının bugün için zor olduğu, dahası yine bugün için resmî olmayan bina satış değerinin yaklaşık 280.000 TL, binanın vakfımıza 2006 yılı rakamları ile 340.000 TL mal olduğu düşünüldüğünde ve dahası başta sevgili Yavuz Ağabeyin olmak üzere gönüllü olarak sunulan olağanüstü emek bu maliyete dahil edilmediğinde dahi vakfın zarar edeceği de göz önüne alınarak, çok sık kullanılması mümkün olmayan bu yöntemle yedek akçe sorununu (en az üç ay demekle birlikte olası proje fonlarının daha da geç girme olasılığı, olası problemlili süreçleri yönetebilmek açısından mümkünse daha uzun süreli olmasında büyük yarar bulunmaktadır) çözemeyeceği; İstanbul için yeni bir mekanın satın alınması seçeneğinin özellikle işkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarımız açısından uygun olacağı göz önüne alınarak yönetim kurulu İstanbul binamızın satış kararını almıştır. İstanbul'da daha küçük bir mekân satın alınmıştır.

Nitekim de daha önceden öngörüldüğü gibi 2012 Aralık ayı ve 2013 ilk iki buçuk ayındaki giderlerimiz bina satışından temin edilen yedek akçe tarafından karşılanabilmiştir.

Bu arada, çeşitli gerekçelerle daha etkin bir çalışma ortamı yaratılabilmesi amacıyla Ankara'da sahibi olduğumuz mekândan şehir merkezinde kiralanılan yeni mekana taşınmıştır. Ankara'da sahibi olduğumuz mekânın nasıl değerlendirileceğine ilişkin bir çalışma başlatılmıştır.

İşkencenin Önlenmesi Projesi

İşkencenin önlenmesine yönelik çalışmaların sürdürülebilmesini hedefleyen ve 1 Aralık 2010-30 Kasım 2012 dönemini kapsayan proje İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Türk Tabipleri Birliği (TTB) işbirliğiyle sürdürülmüştür.

2009 yılında hazırlanan proje alttaki başlıkları içermektedir.

1. Ülkemizde özel bir gündem olan BM İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolü'nün (OPCAT) onaylanıp, OPCAT gereği olan etkin bir Ulusal Önleme Mekanizmasının kurulup, çalışması,
2. Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komitesi'nin Kasım 2010 tarihinde gündeminde olan Türkiye'yle ilgili üçüncü periyodik rapor sürecine müdahil olma ve konuyla ilgili gölge raporun hazırlanması,
3. İstanbul Protokolü eğitimine katılan 3476 hekimin bilimsel açıdan ve idari/adli baskılara karşı kuvvetlendirilmesine yönelik programların geliştirilmesi,
4. Faili Meçhul Cinayetler için Zamanaşımının Kaldırılması Yönelik Kampanya yapılması ve Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'in bütün insanların zorla kaybedilmelere karşı korunması konvensiyonunun imzalanıp, onaylanmasının sağlanması.

İşkencenin önlenmesi başlığındaki bu proje kapsamında bu dönemde yapılan çalışmalar;

1. İşkencenin önlenmesi açısından kıymetli bir enstrüman olan BM İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolü'nün (OPCAT), bugüne kadarki sürdürülen çalışmaların da sonucu olarak, Türkiye tarafından 27 Eylül 2011 tarihinde onay belgesinin BM'ye depo edilmesiyle onay süreci tamamlanmıştı. Bu depo edilme sürecinde Türkiye tarafından erteleme talebi/bildiriminde bulunulmadığı için bir yıl içinde (27 Eylül 2012) OPCAT gereği işkencenin önlenmesine yönelik ziyaret sistemine dayalı etkin "Ulusal Önleme Mekanizması"nın (UÖM) kurulması gerekmektedir. Ne var ki, OPCAT gereği kurulması gereken UÖM henüz kurulmamıştır. Bu nedenle, doğrudan varoluş gerekçesi işkencenin önlenmesi olan TİHV'in ilgili tüm kişi ve kuruluşlarla birlikte bu konuda çok özel bir programı sürdürmesi gereklidir.

a. OPCAT gereği olan etkin bir UÖM'nin kurulup, çalıştırılmasına yönelik ilgili tüm kurum ve kişilerle birlikte geliştirilen program ışığında bu konudaki materyallerin güncelleştirilmesi sürdürülmektedir.

b. Bu kapsamda OPCAT broşürü hazırlanmış ve 2000 adet basılmıştı. Güncel bilgiler ile geliştirilmiş bilgileri içeren yeni bir broşür de hazırlanarak 1000 adet basılmıştır.

c. 27 Eylül 2012 tarihine kadar kurulması gereken (kuşkusuz çeşitli gerekçeler gösterilerek bu yükümlülük yerine getirilemeyebilir) Ulusal Önleme Mekanizması/larının izlenmesine yönelik bir kontrol listesi hazırlanmış olup 1000 adet basılmıştır. Kontrol listesi uluslararası deneyimlerden yararlanılarak ve

Türkiye koşulları gözönüne alınarak kurul/ların görevinin kapsamı; bağımsızlık; raporlama ve tavsiyelerin izlenmesi alt başlıklarını içermektedir. Bu kontrol listesi özellikle Ulusal Önleme Mekanizması/larının kuruluşu, çalışması ve işlevselliği, asgarî standartlarla uyumu ve çalışmaların güçlü ve zayıf yönleri açısından faydalı olacaktır.

d. TİHV tarafından 2008 yılında yayınlanan “Cezaevleri ve Diğer Tutukevleri İzleme Kılavuzu” kitabı yeniden gözden geçirilerek “Uygulamacılar için Alıkonulma Yerlerin İzlenmesi El kitabı” hazırlanmış ve 1000 adet basılmıştır.

e. OPCAT Ulusal Önleme Mekanizması/larına sabit bir model sunmadığı için, OPCAT’ın temel prensipleri ile uyumlu Türkiye için farklı seçeneklerin geliştirilmesi gereklidir. Bu kapsamda değişik deneyimlerin ve mevcut ulusal ziyaret ve izleme mekanizmalarının değerlendirilmesi dayalı olarak hazırlanan “Ulusal Önleme Mekanizmaları: “Türkiye İnsan Hakları Kurumu” Türkiye için Uygun bir Model mi?” kitabı hazırlanmış ve 1000 adet basılmıştır.

f. Projede öngörülen OPCAT/UÖM’ye yönelik ilk eğitim programı 18-19 Haziran 2011 tarihinde 27 katılımcıyla gerçekleştirilmişti. Bu eğitim programında OPCAT çalışmalarına yönelik somut bir eylem programı geliştirilmiştir.

İkinci eğitim olarak ise merkezi İsviçre’de bulunan İşkenceyi Önleme Derneği (APT) ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Merkezi’yle birlikte 8 Ekim 2012 tarihinde “BM İşkenceye Karşı Sözleşmeye ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca kurulacak Ulusal Önleme Mekanizmasının etkin olarak gerçekleştirilmesine yönelik çalışma toplantısının” ikincisi gerçekleştirilmiştir. Birleşmiş Milletler İşkenceyi Önleme Alt Komitesi Başkanı’nın yanısıra bu toplantıya ilgili tüm bakanlık ve TBMM üyeleriyle sivil kurumlardan ve üniversite ortamından ilgili toplam 41 kişi katılmıştır. Bu toplantının en önemli çıktısı katılımcılardan TİHK yasa tasarısı için özel olarak oluşturulan TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu bünyesinde oluşturulan Alt Komisyon Başkanı’nın TİHK yasasını hazırlarken OPCAT’e dayalı UÖM hiçbir şekilde düşünmediklerini toplantıda ifade etmesi olmuştur. Bu ifadeyle UÖM hiç düşünülmediği bir kurum olarak TİHK’un ileride de olsa UÖM üstlenmesinin hiçbir meşruiyetinin olamayacağı bir kez daha açıklığa kavuşmuştur. Toplantı sonunda bu ilişkilerin sürdürülmesi gereği tüm katılımcılar tarafından paylaşılmıştır.

g. 2011 yılı içinde 2004 yılından beri hükümet tarafından Ulusal Önleme Mekanizması’nı da içerecek bir şekilde gündemde tutulmaya çalışılan “Ulusal İnsan Hakları Kurumu” yasa tasarısıyla ilgili pek çok toplantıya katılmış, Paris Prensipleri ve BM İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi tavsiyeleriyle örtüşmeyen bu tasarının en azından açıktan sahiplenilemediği bir ortam yaratılmıştır. Buna karşın, ne yazık ki, Paris Prensipleri’ne uyumlu olmadığı için ulusal ve uluslararası ortamda eleştirilmesine karşın TİHK 30 Haziran 2012 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

h. Bu süreçte, proje kapsamında olmamakla birlikte TİHV’le birlikte pek çok kurumun içerisinde yer aldığı “Hapishanelerin İzlenmesi Bağımsız Kurulu” oluşturulmaya çalışılmıştır. Ne var ki, çeşitli gerekçeler ile bu kurul henüz etkin olarak çalışmaya başlayamamıştır.

2. Birleşmiş Milletler İşkence Önleme Komitesi'nin (BM İÖK) Türkiye'yle ilgili 3. periyodik raporunun hazırlanmasına katkı sağlanması amacıyla ilgili kurum ve kişilerin katkıları ile 99 sayfalık "Gölge Rapor" hazırlanmış ve komiteye iletilmiş; ayrıca komitenin 2-3 Kasım 2010 tarihindeki Cenevre'deki oturumlara katılmıştır.

Prosedür gereği bir yıl sonra BM İÖK raporunun izlem süreci için BM İÖK raporunda yer verilen tavsiyelere yönelik gecikmeli de olsa Türkiye, yanıtını 5 Mart 2012 tarihinde komiteye iletmıştır.

Daha önceden izlem sürecine yönelik hazırlıklarını önemli ölçüde tamamlayan TİHV ilgili kişi ve kurumların katılımıyla 23 Eylül 2012 tarihinde düzenlediği toplantıyla izleme raporunu tamamlamıştır. "Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite'nin Türkiye ile ilgili 3.Periyodik Raporunu İzleme Raporu" BM İÖK'ne iletilmiş, Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanmıştır.

Normal koşullarda 2014'te hazırlanacak dördüncü periyodik rapor için de hazırlıklar başlatılmıştır.

Bu kapsamda ilki 1 Ekim 2011 tarihinde gerçekleştirilen interaktif eğitim programının ikincisi yukarıda anıldığı gibi 21 katılımcıyla 23 Eylül 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Yine bu çerçevede "Uluslararası İzleme Mekanizmaları"na ilişkin bir broşür de hazırlanmış ve 3000 adet basılmıştır.

3. İstanbul Protokolü eğitimine katılan 3476 hekimin bilimsel açıdan ve idari/adli baskılara karşı kuvvetlendirilmesine yönelik programları çerçevesinde;

a. Nisan 2011 tarihinde oluşturulan Acil Destek Birimi'yle 2009 yılında tamamlanan İstanbul Protokolü Eğitim Projesi kapsamında çalışan adli tıp uzmanı, hekim ve hukukçu usta eğiticiler ve eğiticilerden oluşan toplam 31 uzman destek hattını (çağrı: 0212 2922720) arayarak ihtiyaç hisseden hekimlere hizmet vermektedir.

Tanıtımı için her düzeyde çaba gösterilmesine karşın Nisan 2011-Ekim 2012 tarihleri arasında Acil Destek Birimi'ne toplam 88 başvuru olmuştur. Çağrı yapan hekimlerin % 82 erkek (72), % 18'i kadın (16), % 77 devlet hastanesi acil servis çalışanı (68), % 9 TSM (8), % 14 eğitim hastanesi acil servis çalışanı (12). Bunların %77'si pratisyen hekim, % 9 uzmanlık öğrencisi, % 14 uzmandır.

Ancak ne yazık ki hemen her eğitimde dile getirilen bu ihtiyaç tüm tanıtım çabalarına karşın hedeflenen kitleye hizmet verememiştir (günlük 5 çağrı öngörülmüşken, hekimler tarafından 18 ay boyunca yapılan çağrı sayısı 88 olmuştur). Başvuru oranının düşüklüğü özel olarak araştırılmıştır.

Bu nedenlerle öngörülen sayıda hekime hizmet veremeyen ve beklenen verimliliği yakalayamayan acil destek biriminin devam etmesi düşünülmemektedir.

b. 2011 yılında İstanbul Protokolü'ne ilişkin aktiviteler kapsamındaki faaliyetlerin yürütülmesi ve uzaktan eğitim çalışmalarının yürütülmesi için bir web sitesi oluşturulmuştur (www.istanbulprotokolu.com).

İstanbul Protokolü tamamlayıcı uzaktan eğitimleri için 2009 tarihinde tamamlanan eğitimlerde çalışan "usta eğitici" grubunda yer alan 28 uzmanın katılımıyla bir eğitim komitesi oluşturulmuştur.

Üç ayrı modül olarak planlanan uzaktan eğitim programının ilk 12 haftalık, haftada 3 saat ders programını ve ölçme değerlendirmeyi içeren eğitim modülünün başlığı "İnsan Hakları ve İstanbul Protokolü İlkeleri ile Hekimlerin Etik Sorumluluğu"ydu. Bu modül 3 ana başlıktan oluşmaktadır. İlk ana başlık, hukuk ve etik kavramsal tartışmasını; ikinci ana başlık, olgu örnekleri ile hekimlerin etik sorumluluklarını; üçüncü ana başlık ise, yine ilgili olgu örnekleriyle çatışmalı alanlardaki hekimlerin tutum ve davranışlarını içermektedir. Modülde son olarak ölçme değerlendirme bölümü yer almaktadır. Teknik çalışmaların tamamlanmasından sonra ilk basamağın birinci ve ikinci grubunun eğitimleri 20'şer katılımcı üç ayrı grubun programı 2012 yılında tamamlanmıştır.

Uzaktan eğitim programının "işkencenin fiziksel ve ruhsal değerlendirilmesi" başlığındaki ikinci ve "işkencenin belgelenmesi" başlığındaki üçüncü modüllerinin uygulanmasına 2013 yılı içinde başlanılması planlanmıştır. Her iki modülün uygulama süresi özellikle birinci modülün uygulama deneyimleri göz önüne alınarak belli ölçüde kısaltılmıştır.

Eğitimler TTB tarafından akredite edilmektedir. Her üç modül tamamlandıktan sonra İstanbul Protokolü'ne yönelik tarafımızdan geliştirilen uzaktan eğitim programının uluslararası düzeyde de örnek bir çalışma olması beklenmektedir.

c. İP ışığında Türkiye'de adli raporlama prosedürlerinin değerlendirilmesi:

2011 yılında gerçekleştirilen çalışmaların yanı sıra, adli raporlama süreçlerinin değerlendirilmesi amacı ile ön hazırlıkları yapılarak projede öngörüldüğü gibi ilki, İzmir'de, 9 Eylül Üniversitesi Adli Tıp AD ev sahipliğinde 27 katılımcıyla 24-25 Mart 2012; ikincisi ise yine 27 katılımcı ile İstanbul'da 13-14 Ekim 2012 tarihinde iki grup çalışması yapılmıştır.

Alıkonuların adli tıbbi değerlendirmelerinde yaşananlar/deneyimler alanda çalışan hekimler tarafından aktarılmış ve dört alt başlıkta (fizikî altyapı sorunları; hukukî süreç sorunları; işleyiş le ilgili sorunlar; hekimlik uygulamalarıyla ilgili sorunlar) konular tartışılmıştır. Değerlendirmeler sonucu olarak da gerek idarî düzenlemelere yönelik gerekse de eğitime yönelik öneriler geliştirilerek ilgililerle paylaşılmıştır.

Ayrıca eğitime katılan hekimlerin eğitim öncesi ve sonrası adli raporlama süreçlerini değerlendirmek amacıyla bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu anket çalışması İstanbul Protokolü eğitici ve uygulamacı eğitimlerine katılmış, Türkiye genelinden 3500 hekim arasından ziyaretler sırasında ulaşılabilen, tabip odaları aracılığıyla ulaşılmaya çalışılan ya da mail adresleri belli olan 2650 hekimle paylaşılmıştır. Hedeflenen katılım sayısı, eğitim alanların en az % 20'si yani 700

katılımcı olarak belirlenmesine karşın, katılımcı sayısı 180 hekimle sınırlı kalmıştır. Katılamayan hekimlerin büyük çoğunluğu Türkiye’de değişen sağlık politikaları nedeniyle iş tanımlarının da değiştiğini; eğitim sonrası artık adli hekimlik hizmeti yürütmediğini ve bu nedenle ankete katılamayacağını bildirdi. Sonuçların SPSS 16.0 bilgisayar programıyla değerlendirildiği anketle hekimlerin en çok tehdit, baskı, sindirme ve soruşturma gibi zorluklarla karşılaştığı ve % 53 oranıyla en fazla kolluk güçlerinin baskı uyguladığı belirlenmiştir. Sonuç olarak eğitim sonrası bazı alanlarda eğitim öncesine göre hekimlerde olumlu yönde tutum ve davranış değişikliği olduğu gözlenmiştir. Genel Adli Muayene Rapor Formlarının kullanımında ve muayene becerilerinde gelişme olduğu izlenmiştir. Bu nedenle İstanbul Protokolü’yle ilgili eğitimlerin güncellenerek devam etmesi gerektiği düşünülmektedir.

4. 1990’larda özellikle Kürt Sorunu’yla ilişkili olarak yaşanan kayıp, faili meçhul cinayet, yargısız infaz ve işkence gibi ağır/ciddi insan hakları ihlalleriyle ilgili dosyalar, bir yoruma göre 20 yıl sonra, yani günümüzde, zamanaşımına uğrama riskiyle karşı karşıyadır. Bu nedenle işkence, kötü muamele gibi ağır/ciddi insan hakları ihlalleriyle ilgili suçlarda zamanaşımının yürürlükten kaldırılması ve devletin bu suçlar hakkında görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi için kampanya başlatılmıştı.

Bu faaliyet için ilk aşamada TİHV ve başta İHD olmak üzere diğer insan hakları örgütlerinden toplanan verilerle zamanaşımına uğrama riski taşıyan olaylarla ilgili bir havuz çalışması yapılmıştır. Bunun yanı sıra çeşitli yöntemlerle devlet kurumlarının verilerine ulaşılmaya çalışılmasına karşın anlamlı bir sonuç alınamamıştır. Elde edilen bilgilere dayalı olarak broşür (3000 adet) ve basın dosyası hazırlanmış ve basılmıştır. 2012 yılındaysa içinde özellikle işkence ve kötü muamele olmak üzere zamanaşımı riski taşıyan 10 ayrı ağır/ciddi insan hakları ihlali olgusuna içeren özel bir rapor hazırlanmıştır. Ayrıca ağır/ciddi insan hakları ihlalleriyle ilgili suçların zamanaşımı riski taşımasını kolaylaştıran koşulları değerlendiren ve önerileri içeren özel bir rapor da hazırlanmıştır. Her iki çalışma iki bölüm halinde 1000 adet basılmıştır.

Bu kapsamdaki bir başka önemli bir konu da Türkiye’nin BM Zorla Kaybedilenlerin Tümünü Koruma Sözleşmesi’ni imzalamamış olmasıdır. Söz konusu kampanya bu sözleşmenin Türkiye tarafından imzalanıp onaylanmasını da hedeflemiştir. Bu sözleşmeyle ilgili de broşür (3000 adet) ve basın dosyası hazırlanmış ve basılmıştır.

Bu konudaki özel kampanya, özellikle 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü ve 10 Aralık İnsan Hakları Günü vesileleriyle yoğunlaştırılmıştır.

Örneğin, 10-17 Aralık İnsan Hakları Haftası kapsamında İzmir’de “3. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri” doğrudan bu kampanyanın unsurlarını içerecek şekilde 8-11 Aralık 2012 tarihinde düzenlenmiştir. Özel olarak sosyal medyanın yaygın ve etkin kullanıldığı bu etkinlikteki filmler, 2600 kişi tarafından izlenmiştir.

Bu süreçte çeşitli siyasî partilere üye milletvekilleriyle görüşmeler gerçekleştirilmiş; bu çalışmaların da etkisiyle bu konuda çeşitli basın toplantıları düzenlenmiştir.

25 Ocak 2012 tarihinde TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde oluşturulan “Terör ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenme Alt Komisyonu”na, TİHV heyeti bu kapsamda bir sunuş yapmış ve bu konudaki tüm dosyalarını paylaşmıştır. Bu sunum ulusal medyada geniş bir biçimde yer almıştır. Bu sunumdan bir gün sonra bir milletvekili tarafından 26 Ocak 2012 tarihinde TBMM Başkanlığına Türk Ceza Kanunu’nun dava zamaşımını düzenleyen 66’ncı maddesinde değişiklik yapılmasına yönelik bir yasa teklifi verilmiştir. 13 Şubat 2012 tarihinde TBMM Adalet Komisyonu’na sevk edilen bu kanun teklifi halen komisyonda sıra beklemektedir.

Bu tekliften önce (06 Aralık 2011) yine bir partinin grup başkanvekili tarafından 25 arkadaşıyla birlikte verdikleri kanun teklifiyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun zamaşımını düzenleyen 66. ve 68. maddelerine yine TCK’da düzenlenmiş olan “Kasten öldürme (m. 81)”, “Kasten öldürmenin nitelikli şekilde işlenmesi (m. 81)”, “İşkence (m.95)”, “Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış işkence (m.95)” ve “Çocukların cinsel istismarı (m.103)” suçlarında zamaşımına ilişkin hükümlerin uygulanmayacağına dair ibare eklenmesini istemişlerdir. Bu kanun teklifi, 20 Aralık 2011 tarihinde TBMM Başkanlığı tarafından önce Adalet Komisyonu’na, daha sonra da aynı gün içinde İnsan Hakları İnceleme Komisyonu’na gönderilmiştir. Kanun teklifi, halen bu Komisyon tarafından incelenmektedir.

Bu çalışmaların da katkısı ile kayıp, faili meçhul cinayet, yargısız infaz ve işkence gibi ağır/ciddi insan hakları ihlallerinde zamaşımının geçerli olmaması konusu kamuoyunda önemli ölçüde tartışılmaya başlanmıştır. Dahası 7 Mart 2013 tarihinde TBMM’ye iletilen “4. Yargı paketi” taslağı kapsamında işkenceyle ilgili olarak zamaşımının kaldırılacağından söz edilmektedir.

Mülteci, Sığınmacı ve Uluslararası Korunmaya İhtiyaç Duyan Diğer Kişilerin Sosyal Haklarının Etkin Korunması Projesi

1 Şubat 2012–31 Temmuz 2013

Proje, Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), İnsan Hakları Derneği (İHD), Van Kadın Derneği (VAKAD) ve Berlin İşkence Mağdurları için Tedavi Merkezi (bzfo) ortaklığı ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Toplum Sağlığı Araştırmaları Derneği (TOSAD) işbirliğinde 1 Şubat 2012 tarihi itibarıyla Van'da başlamıştır.

On sekiz aylık projenin ana hedefi; Türkiye'de uluslararası korunmaya ihtiyaç duyan kişilerin (özellikle sığınmacı ve mültecilerin) sosyal haklarının, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve diğer uluslararası insan hakları standartları uyarınca korunması ve geliştirilmesinin sağlanmasıdır.

Proje çerçevesinde; mülteci ve sığınmacıların sosyal haklarına erişimlerinin artırılması; mülteci ve sığınmacıların sosyal haklarının yasal standartlarının ve uygulamasının iyileştirilmesine katkı sağlanması; işkence gören mülteci ve sığınmacıların tedavilerine ve işkence olgularının raporlanmasına katkı sağlanması; kamuoyunun mülteci ve sığınmacıların problemlerine duyarlılığının ve mülteci ve sığınmacılarla ilişkisi olan kişi ve kurumların bilincinin artırılması hedeflenmektedir.

Proje ekibi proje koordinatörü (Elçin Türkdoğan), Van Mülteci Danışma ve Destek ofisi direktörü (Onur Varol), Sağlık Ünitesi doktoru (Heval Ayseli) Van Mülteci Danışma ve Destek ofisi danışmanı (Özge Çelebi) ve Van Mülteci Danışma ve Destek ofisi tercümanı Ekrem Duman'dan oluşmaktadır.

Proje kapsamında 2012 yılı içerisinde gerçekleştirilen ve halen devam eden faaliyetler şu şekildedir;

1. Van'da sığınmacı ve mültecilere sosyal haklarına erişimleri konusunda danışma ve destek hizmeti sunulması

Öncelikli olarak, Van'da 'Sığınmacı, Mülteci ve diğer uluslararası korunmaya ihtiyaç duyan kişiler için Danışma ve Destek Merkezi' oluşturuldu. Bu merkeze başvuranlara (telefonla veya şahsen), iltica prosedürü ile ilgili bilgi verilere yol gösterilmekte, gönüllü ve profesyonel avukatlar yardımı ile sığınma prosedürüne ulaşmaları için hukuki danışmanlık verilmekte, sosyal haklarına erişimleri konusunda danışmanlık hizmeti sunulmaktadır.

Merkez çalışmalarına başlamadan önce-25-26 Şubat 2012 tarihlerinde- Elçin Türkdoğan, Ankara Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi hekimi Levent Kutlu ve gönüllü psikoloğu Özge Yenier Duman Van Ofisi çalışanlarına, başvuru ile görüşme teknikleri, travma, ikincil travma konularını içeren iki günlük bir eğitim vermiştir.

2011 yılının Ekim ve Kasım aylarında meydana gelen depremler sebebiyle Türkiye İnsan Hakları Vakfı Sığınmacı ofisinin kullanılamaması ve binaların güvenilir olamaması sebebiyle, Van Mülteci Danışma ve Destek ofisi çalışmalarını 8 Şubat 2012 tarihi itibarı ile Van Kültür Bahçesine yerleştirilen prefabrik bir yapıda

başlamıştır. Nisan ayının başından itibaren ise çalışmalarını mültecilerin kolayca ulaşabilecekleri bir ofiste sürdürmektedir.

2012 yılı içerisinde merkeze toplam 628 başvuru olmuştur (17 Irak, 248 İran, 364 Afganistan). Bu dönem içerisinde merkeze başvuran başvuru sahiplerinin 270 si kadın 358 erkektir. Toplam başvurunun 88'si 2010/19 Sayılı Genelge ile birlikte sağlanan iltica-sığınma başvurusu yapan kişiler, sığınmacılar ve mültecilerden mali durumu bozuk olanlara sağlanan ikamet harcı muafiyetinden yararlanabilmek için ofisimizden danışma ve destek alabilmek için başvurmuştur. 72si ise sağlık haklarına erişebilme konusunda danışmanlık ve destek almak ve bu alanda karşılaştıkları problemlere çözüm aramak sebebiyle olmuştur. Çalışma ve barınma haklarına erişim ile ilgili başvuru sayısı ise sırası ile 9 ve 15 olmuştur.

Bunlara ek olarak TİHV Van Sığınmacı Ofisi Mart 2010-Temmuz 2011 tarihleri hukuki destek ve danışmanlık altında toplam 46 başvuru almıştır. Başvuruların bir kısmının Van Barosu Adli yardım sisteminden yararlanmaları sağlanırken, BMMYK başvuruları ret edilmiş ve ya dosyaları kapanmış başvuru sahipleri Helsinki Yurttaşlar Derneğine yönlendirilmiştir. Ayrıca bu dönem içerisinde toplam 56 kişi Türkiye'deki sığınma prosedürü hakkında bilgilendirilmiştir.

Buna ek olarak 6 başvuruya psikososyal destek sağlanmıştır. Mülteci kadınlara ve çocuklara yönelik daha kapsamlı bir psikososyal destek programları 2013 yılında uygulanması için VAKAD ve TEGEV işbirliğinde hazırlanmıştır.

2.İşkence gören mülteci ve sığınmacılara tedavi hizmetinin sunulması ve işkence iddialarının raporlanması konularında destek sağlanması

21

İşkence gören mülteci ve sığınmacılara tedavileri için Van Danışma ve Destek Merkezinde bir Sağlık Ünitesi kurulmuştur. Bu dönem içerisinde sağlık birimimizde işkence gördükleri iddiasında bulunan toplam 7 sığınmacı ve mülteci başvurmuştur. Başvuruların ilk değerlendirilmeleri bu birimde bulunan hekim ve farklı disiplinlerden gönüllü hekimlerimiz aracılığıyla yapılmıştır. Başvurular değerlendirilmeleri ışığında ilgili sağlık birimine yönlendirilmiştir.

27 Nisan tarihleri arasında Elçin Türkdogan, Levent Kutlu, Heval Ayseli ve Özge Çelebi, Ağrı illini ziyaret ettiler. Ziyaret sırasında Ağrı Yabancılar Şube Müdürü, Ağrı Vali Yardımcısı Mahmut Han, Ağrı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü, Ağrı Barosu, İnsan Kaynağı Geliştirme Vakfı Sorumlusu, Sağlık Emekçileri Sendikası Başkanı ile görüşüldü. 28 Nisan tarihinde uzman ekip (Levent Kutlu ve Metin Bakkalcı) gönüllü hekim ve psikologlar ile görüşmek üzere Van ilini ziyaret etti. Bu çerçevede bir toplantı gerçekleştirilmiştir.

2012 yılında başlatılmayan 2013 yılında yapılması planlanan bir diğer faaliyet işkence iddialarının raporlanması konusunda iki kişiden oluşan bir uzman ekibin dört defa Van'ı ziyaret etmesidir. Uzmanlar gerek mülteci ve sığınmacıların uğradıkları işkencenin rapor edilmesinde, gerekse de Sağlık Ünitesi ile beraber çalışan gönüllü ve profesyonel sağlık çalışanlarıyla beraber işkence bulgularının değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

3. Van ve Ağrı illerinde bulunan sağlıkçılara yönelik eğitim

6-7 Ekim 2012 tarihinde İstanbul Protokolü Çerçevesinde İşkencenin Etkili Soruşturulması Ve Belgelenmesine İlişkin Eğitim organize edilmiştir. Emre Kapkin, MD, Psikiyatrist (TİHV), Gisela Scheef-Maier (bzfo), Dr.Mechthild Wenk-Ansohn (bzfo), Özge Yenier Duman, Psikiyatrist (TİHV), Ümit Ünivar (TİHV) tarafından verilen eğitime 27 kişi katılmıştır.

Söz konusu eğitim işkence ve kötü muameleye karşı etkin mücadele amacıyla oluşturulan ve 1999 yılı sonunda Birleşmiş Milletler'e sunulan İşkence ve Diğer Zalimane İnsanlık Dışı Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için Kılavuz'na (İstanbul Protokolü) dayanarak hazırlanmıştır

Proje kapsamında oluşturulacak olan Sağlık Ünitesinin Van ilinde bulunması ve Ünitenin Van ve Ağrı illerinde bulunan sığınmacı ve mültecilerle ilgilenmesi nedeniyle eğitim Van ve Ağrı ilinde bulunan sağlık çalışanlarının katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Eğitim öncesi 5 Ekim 2012 tarihinde proje ortakları arasında projenin işleyişi, Van'da ve Türkiye'de sığınma alanında yaşanan temel problemler ve eğitimin organizasyonu konularını içeren bir çalıştay yapılmıştır.

4. Kamuoyu duyarlılığının artırılması ve lobi faaliyetleri

Kamuoyunda farkındalığın artırılması ve toplumun konuya daha duyarlı hale gelmesi bu alanda çalışan kişi ve kurumların daha fazla güçlenmesi için mevcut kişi, kurum ve STKlarla birlikte çalışılmıştır. Bu kapsamda özellikle sağlık alanında yaşanan problemleri göz önüne getirmek ve çözüm bulabilmek için bu alandan çalışan STKlarla kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik bilgilendirmeler yapılmıştır.

20 Haziran Dünya mülteciler günü için, 17 Haziran Pazar günü Van Devlet Tiyatrosu Sanat Çadırında Van'da yaşan mültecilerle ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının, basın katılımıyla bir etkinlik düzenlenmiştir. Mültecilerin katkısıyla hazırlanan etkinlikte tiyatro gösterimi ve müzik dinletisi yapılmıştır. Buna ek olarak, 20 Haziran "Dünya Mülteciler Günü" etkinlikleri kapsamında başta Van Yabancılar Şube Müdürlüğü olmak üzere Van İl Sağlık Müdürlüğü, Van SYDV olmak üzere bir dizi görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde özellikle sığınma başvuru sahipleri, sığınmacı ve mülteciler ile uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişilerin sağlık haklarına erişimi konusunda uygulamada yaşanan sorunların aşılması konuları masaya yatırılarak tartışıldı. Bu konuda Van Tabipler Odasından tam destek sağlandı.

Parlamento üyelerinin ve karar alıcıların sığınmacı ve mültecilerin Türkiye'deki durumu, var olan yasal düzenlemeler, uluslararası normlar ve antlaşmalar, bunların getirdiği yükümlülükler hakkında bilgilendirilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda mülteci haklarına ilişkin düzenlenmesi planlanan yeni yasaya ilişkin görüşlerimiz ilgili milletvekillerine ve kurulan komisyonlara sunulmuştur.

Türkiye’de Sürmekte olan Toplumsal Travmalarla Başetmeye Yönelik Bütünlüklü Program Geliştirilmesi Çalışmaları

2000’lerin başından itibaren gündemimize alarak 2010 yılında somut bir program çerçevesinde başlattığımız “Sürmekte olan Toplumsal Travmalarla Başetmeye yönelik bütünlüklü programa” katkı sağlayacak çalışmalar 2012 yılında da sürdürülmüştür.

Özellikle 2010 ve 2011 yıllarındaki çalışmalarımız sonucu onarım, gerçek /hakikat hakkı ve adalete ulaşım alt başlıklarında bütünlüklü bir çalışmanın gereği ortaya konmuştu. Bu nedenle TİHV olarak tüm çalışmalarımızda bu perspektife özen gösterilmektedir.

2012 yılında bu kapsamda ele alınabilecek çalışmalar

1. İnsan hakları konferansı:

1998 yılından beri İHD ile birlikte düzenli olarak gerçekleştirilen Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı’nın 12’si 2-4 Kasım 2012 tarihleri arasında İzmir/Kuşadası’nda gerçekleştirildi. 12. Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı’nın genel başlığı “Hakikatin Travması” olarak belirlendi.

İnsan hakları aktivistlerinin yanı sıra akademi, tıp, hukuk, medya, edebiyat çevreleri ve milletvekillerinden oluşan 45 katılımcının yer aldığı Konferansta, dört ayrı çalışma grubunda yapılan tartışmalarla insan hakları savunucularının, ağır insan hakları ihlalleri pratiklerinin ardındaki ortak akli/zihniyeti/sistemi, dolayısıyla hakikati ortaya çıkarma uğraşları sırasında karşı karşıya kaldıkları zorlukların üstesinden gelebilmenin yolları arandı ve raporlaştırıldı.

Bu çalışma grupları “Kayıp Vakalarının/Toplu Mezarların Araştırılması ve Açılması Yoluyla Hakikate Ulaşmak”, “Ceza Yargılamaları Yoluyla Hakikate Ulaşmak”, “İnsan Hakları Savunucularının Maruz Kaldığı İkincil Travma İle Başetme” ve “İnsan Hakları Savunucularının Hakikat Arayışı ve Geçmişle Hesaplaşması” idi. Konferans raporunda da yer verildiği gibi dört çalışma grubu da önümüzdeki dönem çalışmalarımıza yönelik yol haritası hazırlamıştır.

2. Diyarbakır için “İkincil Travmadan korunmak için Bakımverenlerin Bakımı projesi”

İşkence, kayıp, faili meçhul cinayet gibi ağır/ciddi hak ihlallerinin önlenmesi çalışmalarını yürüten ve bu ihlallere maruz kalanlar ile destek ve dayanışma içinde olan ya da bu ihlallere maruz kalanların sağaltım ve onarım süreçlerine katkı ve eşlik edenler tanık oldukları acılar ve bizzat yaşadıkları zorluklar nedeniyle ikincil travmaya maruz kalabilmektedirler. Bu nedenle özel olarak ağır/ciddi hak ihlallerinin yoğun yaşandığı Diyarbakır ve çevresinde gerek TİHV ortamında, gerekse de diğer kurumlarda faaliyet yürütenlere yönelik üç yıllık “Bakımverenlerin Bakımı” projesi hazırlanmış ve 2013 itibari başlatılmıştır.

Bu proje “Türkiye’de Sürmekte olan Toplumsal Travmalarla Başetmeye yönelik bütünlüklü program” kapsamında birlikte çalıştığımız Finlandiya’daki “Sosyal Sorumluluk için Psikologlar Derneği” ile birlikte gerçekleştirilmektedir.

3. 8-11 Aralık 2012 Türkiye İnsan Hakları Vakfı 2. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri:

İnsan hakları savunuculuğu ile belgesel sinemacılık birbiriyle oldukça yakından ilişkili iki alandır. Kesişim noktalarının başında ise toplumsal gerçeklik gelmektedir.

10-17 Aralık İnsan Hakları haftası kapsamında İzmir’de “3. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri” doğrudan bu kampanyanın unsurlarını içerecek şekilde 8-11 Aralık 2012 tarihinde düzenlenmiştir.

3. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri’nde faili meçhul cinayetler, kayıplar, geçmişle yüzleşme, zorunlu göçün yarattığı sorunlar, kaybolma tehdidi altındaki kültürler, HES’lere karşı yürütülen mücadeleler, cinsel yönelim nedeniyle yaşanan ayrımcılıklar, ana dil hakkı, engelli olmanın zorlukları, çocuk gelinler, kadın sünneti, aileye dair tabularımız, üzerinden koca bir yıl geçtiği halde sorumluları hala bulunamayan “Roboski Katliamı” gibi konuları ele alan seçme belgesel filmlere yer verilmiştir.

Belgesel günlerinde ayrıca çeşitli söyleşiler ve paneller düzenlenmiştir.

Özel olarak sosyal medyanın yaygın ve etkin kullanıldığı bu etkinlikteki filmler 2600 kişi tarafından izlenmiştir. Belgesel Film Günleri basında çok sayıda yer almıştır.

<http://www.tihvizm-belgeselfilm.org/>

4. Stanford Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları ve Çatışma Çözümü Kliniği ile ortak çalışmalar:

Sürmekte olan Toplumsal Travmalarla Başetme Programı kapsamında Stanford Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları ve Çatışma Çözümü Kliniği ile 2012 Ocak ayından itibaren ortak bir çalışma başlatılması kararlaştırılmış idi.

Stanford hukuk fakültesinin mezuniyet öncesi müfredatında klinik diye nitelendirilen modül kapsamında bölüm öğrencileri ve süpervizörleri ile her yıl için üçer aylık iki eğitim döneminde ortak çalışma planlanmakta idi. İlk yıl için özellikle onarım grubunda hep atıf yapılagelen, "Yas süreçleri" ile ilgili olarak “geçiş dönemi adalet yaklaşımları” ile yas süreçlerinin nasıl desteklenebileceği konusunun ele alınması hedeflenmekte idi. Bu kapsamda Stanford Hukuk Fakültesi süpervizör ve öğrencilerinin Diyarbakır’ı ziyareti 10-18 Mart 2012 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Bu ilk ziyaretin değerlendirmeleri sonucu bu çalışmanın bundan sonra alacağı biçim hala tartışılmaktadır.

5. Ayrıca, bütünlüklü projemiz kapsamında olduğu için TİHV’in paydaş olarak katıldığı ve ilgili diğer kurumlarla birlikte gerçekleştirilen aktiviteler:

5.1. Uluslararası Ruhsal Travma toplantıları- VII:

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD. Ruhsal Travma Birimi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD Psikososyal Travma Programı, Türkiye

Psikiyatri Derneği Ruhsal Travma ve Afet Psikiyatrisi Bilimsel Çalışma Birimi, Türk Psikologlar Derneği – Travma Birimi, Türk Tabipleri Birliği, Norveç Tabipleri Birliği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı tarafından ortaklaşa Uluslararası Ruhsal Travma toplantıları düzenlenmektedir.

30 Kasım - 2 Aralık 2012 tarihinde yine İstanbul'da gerçekleştirilen 7. Uluslararası Ruhsal Travma toplantılarının yedincisinin ana temasının 'Toplumsal Travma; Sonuçları ve Başetme Yolları' olarak belirlenmiş idi.

Bu toplantıda şiddet ve çatışma sonuçlarından; insanların baskı, kontrol, yoksulluk ve yoksunluğa karşı toplu tepkilerine; ayrımcılık ve cinsel yönelimlerden kaynaklanan dışlanmadan, göçmenlik ve mülteciliğin yarattığı zorlanmalara kadar olan geniş bir yaşantı ve deneyim çeşitliliği, bu çeşitliliğin yarattığı sonuçlar ve çözüm yolları tartışıldı. Tüm bu yaşantıların yarattığı klinik sonuçlar, başta karmaşık travma sonrası stres bozukluğu, yas, kişilik bozuklukları ve tedavilerindeki güncel gelişmeler olmak üzere çok farklı yönler, tüm bu yaşantıların toplumsal izdüşümleri bilimsel ve multidisipliner bir yaklaşımla ile tartışılmıştır.

14 panel, 2 konferans, 8 çalışma grubu, 1 forumunun yer aldığı ve 77 konuşmacının olduğu 3 günlük programda çeşitli ülkelerden 206 kayıtlı katılımcının 190'nı toplantıya katılmıştır.

7. Uluslararası Ruhsal Travma toplantısının “Sürmekte olan Toplumsal Travmalarla Başetmeye Yönelik Bütünlüklü Program”ın geliştirilmesine önemli bir katkı sunmuştur. Özellikle toplantının son günü düzenlenen “Toplantı Değerlendirmesi ve Gelecek Toplantı İçin Öneriler” oturumunda katılımcılar bu formattaki toplantıların devamı konusunda çok açık geri bildirimde bulunmuşlardır. Kısa bir süre sonra düzenleme kurulu 2014 yılında gerçekleştirilecek 8. Uluslararası Ruhsal Travma Toplantısı hazırlıklarına başlayacaktır.

<http://www.ruhsaltravma2012.org/>

5.2. III. Eleştirel Psikoloji Sempozyumu:

Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği'nin (TODAP) öncülüğünde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Diyarbakır Bağlar Belediyesi ve TİHV tarafından 15-16 Eylül 2012 tarihlerinde Diyarbakır'da ana teması “Toplumsal Travma” olan III. Eleştirel Psikoloji Sempozyumu düzenlendi. Üç panel, iki atölye ve bir açık oturumun yanı sıra toplam 60 bildirinin sunulduğu sempozyuma başta ruh sağlığıcuları olmak üzere yaklaşık 500 kişi katılmıştır. Sempozyum Toplumsal Travma alanındaki bilgi ve duyarlılığın artmasına katkı sağlamıştır.

5.3. 7 Nisan 2012 tarihinde Diyarbakır'da düzenlenen “Faili Meçhuller ve Kayıplar Gerçeği; Mağdurların Adalete Erişiminin Sağlanması; İdari, Sosyal ve Siyasal Sorumluluklar” çalıştayına katılmış ve sunuşlar yapılmıştır.

5.4. 24 Mayıs 2012 tarihinde Bellek ve Kültür Sosyolojisi Çalışmaları Derneği'nin (BEKS) İstanbul'da düzenlediği toplantıda "90'lı yıllarda toplumsal travma: sonuçları ve başetme yolları" başlığında sunuş ve söyleşi yapılmıştır.

5.5. 8 Aralık 2012 tarihinde Diyarbakır Sanat Merkezi'nin düzenlediği toplantıda "Yoksulluk, Yoksunluk ve Süregiden Toplumsal Travma" başlığında sunuş ve söyleşi yapılmıştır.

5.6. Hakikat Komisyonları için Sivil Toplum Girişimi çalışmaları:

Göç Edenlerle Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği (Göç-Der); Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu; Hakikat, Adalet ve Hafıza Çalışmaları Merkezi / Anadolu Kültür; İnsan Hakları Derneği; Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV); Türkiye İnsan Hakları Vakfı; Yakınlarını Kaybeden Ailelerle Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin (YAKAY-DER) çağrıcı örgütler olduğu "Hakikat Komisyonları için Sivil Toplum Girişimi" çalışmaları 2012 yılında sürdürülmüştür.

Diğer Çalışmalar

1. Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanun Tasarısı'na ilişkin yapılan çalışmalar:

2004'den bu yana gündemde olan ancak daha önce hazırlanan iki yasa tasarısının insan hakları örgütlerinin yoğun tepkisiyle karşılaşan "Türkiye İnsan Hakları Kurumu"nun (TİHK) kurulmasıyla ilgili süreç TİHK Kanunu'nun 30 Haziran 2012 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanmasıyla yeni bir evreye ulaşmıştır.

Bu sürece etkin müdahil olmak amacıyla konuyla ilgili pek çok çalışma yapılmış, TİHV olarak ve diğer insan hakları kurumlarıyla birlikte çeşitli girişimlerde bulunulmuştur.

Konuyla ilgili olarak bugüne kadar yapılanların yanı sıra, kanun tasarısı 2012 ilk aylarında TBMM bünyesinde yeniden hızlanınca;

- Bu başlıkta bugüne kadar birlikte hareket eden beş kurum olarak (TİHV, İHD, Mazlum-Der, Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi) yapılan toplantılarda bir yol haritası belirlendi.
- 23 Mart 2012 tarihli beş kurumun (TİHV, İHD, Mazlum-Der, Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi) basın açıklaması yapıldı.
- 2 Nisan 2012 tarihinde TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na, başta TİHK ve OPCAT'e dayalı Ulusal Önleme Mekanizması olmak üzere anayasaya ilişkin TİHV'in önerileri sunuldu.
- 18 Nisan 2012 tarihinde TİHK Kanun Tasarısı'yla ilgili ana komisyon olan TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu bünyesinde oluşturulan alt komisyonun toplantısına katıldı. On iki kurumun katıldığı bu toplantı için daha önceden yaptığımız hazırlık toplantıları ve görüşmeler sonucu beş kurum olarak (TİHV, İHD, Mazlum-Der, Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi) mevcut tasarının kabul edilemezliğinin ifade eden ve bir "çalıştay"ın önerildiği yazılı bir metin hazırlandı ve tarafımızdan sunuldu. Tüm kurumlarda bu görüşlere bütünüyle katıldı.
- 27 Nisan 2012 tarihinde İnsan Haklarından Sorumlu Başbakan Yardımcısı Beşir Atalay'la görüşüldü. TİHK Kanun Tasarısı'na ilişkin eleştiri ve önerilerimiz paylaşıldı. Kısa bir süre sonra bir toplantı düzenleyeceği iletmesine karşın bugüne kadar böyle bir toplantı gerçekleşemedi.
- 14 Haziran 2012 tarihli beş kurumun (TİHV, İHD, Mazlum-Der, Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi) basın açıklaması yapıldı.
- Bunların yanı sıra mümkün olduğunca TBMM'de grubu bulunan partiler ve milletvekilleriyle konu paylaşıldı; diğer kurumlar ve basınla ilişkiler yoğunlaştırıldı.

Tüm çabalarımıza karşın TİHK yasalaştı ve 23 Eylül 2012 tarihinde kurul üyeleri atandı (seçimle gelen Türkiye Barolar Birliği temsilcisi dışında). İlk toplantısını 2013 Ocak ayında yapan Kurul başkanını belirledi.

Diğer insan hakları örgüt temsilcileriyle birlikte TİHK Başkanı'yla 22 Şubat 2013, kurul üyeleriyle 27 Şubat 2013 tarihinde toplantı yapıldı. Her iki toplantıda da "TİHK'in bilindiği gibi amaca uygun kurulmadığını; bu nedenle öncelikle başkan ve üyelerinden arzu edenlerin ve bizlerin katılımıyla ortak bir tür bir beyin fırtınası anlamında bir toplantı yapılmasını; bu toplantıda TİHK'in amaca uygun bir duruma nasıl getirilebileceğinin tartışılmasını ve TİHK öncelikle bu doğrultuda bir çaba içine girmesinin hayırlı olacağını; aksi durumda meşruiyeti tartışmalı böyle bir kurumla yol almanın sorunlu olacağını; ayrıca herkesin katıldığı 8 Ekim 2012 tarihinde tarafımızdan düzenlenen toplantıda TBMM alt komisyon başkanının Ulusal Önleme Mekanizması'nı hiç öngörmeden TİHK Kanun Tasarısı'nı hazırladıklarını ifade ettiğini dolayısıyla TİHK'in Ulusal Önleme Mekanizması işlevini üstlenmesinin olanaksız olduğu" şeklindeki TİHV görüşleri paylaşıldı.

Doğal olarak bu kurumla ilişkiler bundan sonra da TİHV'in özel bir başlığı olacaktır.

2. Enstitü perspektifi ile TİHV bünyesindeki staj, değişim programı ve gönüllülere yönelik programı esas alan proje:

Gerek dokümantasyon, gerekse de diğer çalışmalarımız bünyesinde enstitü perspektifiyle staj, değişim programı ve gönüllülere yönelik program daha da geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu çerçevede Almanya Hannover Leibniz Üniversitesi, İtalya Venedik ve Piza Üniversiteleri ile Erasmus ve Leonardo da Vinci Programları için paydaşlık sürdürülmektedir.

Bu çerçevede 2012 yılında Ankara'da iki İtalyan, bir Alman, bir Finli, bir Avustralyalı, bir Türkiyeli olmak üzere altı, İstanbul'da ise bir Alman, bir Danimarka, bir Türkiyeli olmak üzere üç stajyer, 3-6 aylık süreler ile programlarını tamamlamıştır.

3. Uluslararası Ceza Mahkemesi için Türkiye Koalisyonu (UCM) çalışmaları:

Türkiye'nin Roma Statüsü'ne taraf olması ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargılama yetkisini tanıması için çalışmalar yürüten Uluslararası Ceza Mahkemesi için Türkiye Koalisyonu, TİHV, Diyarbakır Barosu, Helsinki Yurttaşlar Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Mazlum-Der ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi tarafından kurulmuştur.

9 Şubat 2013 tarihindeki UCM Koalisyonu Genel Kurulu'na katılmıştır.

4. İstanbul Protokolü çalışmaları kapsamında:

İstanbul Protokolü'nün uygulanmasında devletlerin yükümlülüklerini yerine getirmesi için bir eylem planı hazırlanması:

İstanbul Protokolü hazırlıklarını birlikte başlattığımız PHR-ABD'nin (İnsan Hakları için Hekimler grubu) önerisi ile İstanbul Protokolü hazırlama sürecinde etkin rol olan dört kurum (PHR-ABD, IRCT, REDRESS ve TİHV) İstanbul Protokolü'nün uygulanmasında devletlerin yükümlülüklerini yerine getirmesi amacıyla bir eylem

planı hazırlıklarını 2012 yılında da sürdürülmüştür. Hazırlanan eylem planının daha sonra BM organları başta olmak üzere, uluslararası ortamda da bunun bir tür bağlayacağı olmasına çalışılacaktır.

Önümüzdeki Dönem İçin Hazırlanmış ya da Hazırlanmakta Olan Projeler

1. İşkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon projesi kapsamında:

1.1. İsveç ile “Core funding” diye nitelenen “çalışmamızın esasının desteklenmesi”ne yönelik müzakere süreci:

Bilindiği gibi “İşkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon projesi” 1993 yılından itibaren İsveç Kızılhaç’ı tarafından proje bazında anlamlı ölçüde desteklenmektedir.

İsveç desteğinin 2013 yılında itibaren “İşkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarımızın” bütünlüklü ve orta vadeli (3-5 yıl) olarak desteklenmesine yönelik 2011 yılında başlatılan müzakereler olumlu sonuçlanmıştır. Bu kapsamda iki yıl artı iki yıllık bir prensip anlaşması ortaya çıkmış ve 2013-2014 yıllarını kapsayan ilk iki yıllık proje anlaşması yapılmıştır. Sonraki iki yıllık dönem için süreç gelişmelere dayalı olarak izlenecektir.

1.2. Norveç ile “Core funding” diye nitelenen “çalışmamızın esasının desteklenmesi”ne yönelik müzakere süreci:

Yine bilindiği gibi “İşkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon projesi” 1998 yılından itibaren Norveç’teki çeşitli kurumlar, 2009 yılından itibaren ise Norveç Tabipleri Birliği tarafından proje bazında anlamlı ölçüde desteklenmektedir.

Norveç desteğinin 2013 yılında itibaren “İşkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarımızın” bütünlüklü ve orta vadeli (3 yıl) olarak desteklenmesine yönelik 2012 yılında başlatılan müzakereler olumlu sonuçlanmıştır. Bu kapsamda 2013-2014-2015 yıllarını kapsayan üç yıllık proje anlaşması için sürdürülen müzakereler olumlu seyretmektedir.

1.3. Birleşmiş Milletler İşkence Görenler için Gönüllüler Fonu’na 2013 yılı için iletilen “İşkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon projesi” başvurusuna olumlu yanıt alınmıştır. 2014 yılı için başvuru yapılmıştır.

1.1., 1.2. ve 1.3. de yer verilen girişimlerin sonucu "2012-2015 dönemine yönelik TİHV Yeni Dönem Stratejik Planı" ve “TİHV’nin iki yıllık çalışma planı”nda yer verilen TİHV’in temel çalışmalarının gönüllülerin katkısının yanı sıra sabit/çekirdek ekiplerce sürdürülme olanağı esas olarak sağlanmıştır.

1.4. Avrupa Komisyonu’na yeni sunulan işkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon merkezleri ve işkencenin önlenmesine yönelik proje:

"2012-2015 dönemine yönelik TİHV Yeni Dönem Stratejik Planı" ve “TİHV’nin iki yıllık çalışma planı”nda yer verilen tüm çalışmaları içeren, dolayısı ile vakıf çalışmalarını daha büyütecek iki yıllık bir proje hazırlanmış ve Avrupa Komisyonu’na sunulmuştur. Bu proje başvurusunun önemli bir farklılığı İsrail’de işkencenin önlenmesine yönelik faaliyet gösteren PCATI ile Filistin’deki Ramallah’da

işkence görenlere yönelik tedavi merkezinin IRCT, İHD ve ATUD'un yanısıra proje ortakları olmalıdır. Yaklaşık Haziran ayında yanıtın beklendiği bu proje hazırlığı sürecinin bile kendi başına TİHV'in İsrail ve Filistin'deki kurumlarla ilişkilerini geliştirmesine katkı sağladığı göz önüne alınmalıdır.

2. Sürmekte olan Toplumsal Travmalarla Başetme Programı kapsamında

2.1. Diyarbakır için "İkincil Travmadan korunmak için Bakımverenlerin Bakımı projesi"

2013 yılında başlayan üç yıllık bu proje "Türkiye'de Sürmekte olan Toplumsal Travmalarla Başetmeye Yönelik Bütünlüklü Program" kapsamında birlikte çalıştığımız Finlandiya'daki "Sosyal Sorumluluk için Psikologlar Derneği" ile birlikte gerçekleştirilmektedir.

2.2. "Hukuk Dışı, Yargısız ve Zorla Kaybedilenlerin Tekli, Eş Zamanlı ve Artzamanlı Toplu Mezarlarının Araştırılması ve Açılması Yoluyla Hakikate Ulaşmak İçin Kılavuz" hazırlanması projesi:

12. İnsan Hakları Konferansı bünyesindeki çalışma grubunda toplu mezarların aceleyle açılmasından çok, her bakımdan hazırlık, alt yapı oluşturma ve koordinasyon çalışmalarının ivedilikle yapılmasının çok daha anlamlı olacağı düşüncesiyle bir yol haritası oluşturulmuştur. Bu yol haritası kapsamında "Hukuk Dışı, Yargısız ve Zorla Kaybedilenlerin Tekli, Eş Zamanlı ve Artzamanlı Toplu Mezarlarının Araştırılması ve Açılması Yoluyla Hakikate Ulaşmak İçin Kılavuz"unun hazırlanması da hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda başta ATUD olmak üzere ilgili kurumlarla birlikte bir proje hazırlığı başlatılmıştır.

3. Uluslararası Ruhsal Travma toplantıları- VIII:

7. Uluslararası Ruhsal Travma toplantısının değerlendirilmesinden sonra düzenleme kurulu 2014 yılında gerçekleştirilecek 8. Uluslararası Ruhsal Travma Toplantısı hazırlıklarına başlayacaktır.

4. İnsan hakları konferansı:

1998 yılından beri İHD ile birlikte düzenli olarak gerçekleştirilen Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı'nın 12'si 2-4 Kasım 2012 tarihleri arasında İzmir/Kuşadası'nda gerçekleştirilmiş idi.

13. Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı'nın gerçekleştirilmesi için gerekli ön hazırlıklara başlanmaktadır.

Dokümantasyon Merkezi

Dokümantasyon Merkezinin çalışma amacı, insan hakları ihlallerinin izlenerek düzenli raporlar ile kamuoyuna iletilmesi, insan hakları ihlallerinin önlenmesi ve Vakfın güncel hak ihlalleri karşısında alacağı tutumun belirlenmesi için gerekli bilgi altyapısını oluşturmaktadır.

Dokümantasyon Merkezi, geçtiğimiz yıl da hak ihlalleri raporlarını hafta içi her gün Türkçe ve İngilizce düzenli olarak yayınlamayı sürdürmüştür. Oluşturan e-posta grubuyla isteyen kişilere (11 Şubat 2013 itibariyle 653'tür) ulaştırılan günlük insan hakları bülteni aynı zamanda www.tihv.org.tr adresinden de yayınlanmıştır. Günlük bültene e-posta yoluyla erişmek için eozer@tihv.org.tr adresine başvuruda bulunmak yeterlidir.

Bu dönemde sosyal paylaşım siteleri de (facebook, twitter) aktif olarak kullanılmış bu sayede günlük (11 Şubat 2013 itibariyle facebook takipçi sayısı: 3943, twitter takipçi sayısı: 8380) on iki binin üzerinde kişiye düzenli olarak ulaşma imkânı sağlanmıştır. Aynı dönemde web sitesinin günlük ortalama ziyaretçi sayısı ise yalnızca 30-40 arasındadır.

Dokümantasyon Merkezi'nde halen Evren Özer ve S. Erdem Türközü çalışmaktadır. Günlük insan hakları bülteninin çevirileri S. Erdem Türközü tarafından gerçekleştirilmektedir.

Haber havuzu ise yaklaşık 40 gazete, internet sitesi, haber ajansı taranarak oluşmaktadır.

Günlük insan hakları bülteninin yazımı Evren Özer tarafından internet üzerinden basın taraması yoluyla geniş bir ağ içinde yapılmakta olup; TİHV internet sitesinin genel düzenlemesi de S. Erdem Türközü tarafından yapılmaktadır.

Günlük ve Yıllık rapor 5 temel bir özel başlıktan oluşmaktadır: "Yaşam Hakkı", Kişi Güvenliği", "Cezaevleri ve İnsan Hakları", "Düşünce ve İfade Özgürlüğü", Örgütlenme Özgürlüğü" ve "Toplantı ve Gösteri Özgürlüğü" ile "Kürt Sorunu."

Günlük raporun aylık haber sayısı son bir seneye kadar 150-200 arasında değişirken 2012 yılının bazı aylarında 300 sınırına yaklaştığı görülmüştür.

Dokümantasyon Merkezi tarafından 2010 yılı başından itibaren yıllık raporlara temel oluşturmak ve gündemi daha rahat izlemek amacıyla ara verilen aylık raporların yayınına yeniden başlanmıştır. Aylık raporlar değerlendirme yapılmaksızın sadece tablo şeklinde hazırlanmaktadır.

Raporların haftaiçi hergün düzenli olarak yazımına titizlikle önem verilmektedir. Haftasonuna veya tatil/izin günlerine denk gelen dönemlere ait raporların yazımı ise geriye dönük taramalarla ivedilikle tamamlanmaktadır.

Geride kalan yılın İnsan Hakları Raporu bir dönem 3. yılda hazırlanırken artık takip eden yılın 2. veya 3. ayında açıklanması için yoğun gayret gösterilmektedir. Yıllık rapordaki en önemli sıkıntı ise İngilizce çevirilerin yapılamamasıdır. En son İngilizce yıllık rapor 2005 yılında basılmıştır. Basım

konusu Türkçe raporları da etkilemektedir. En son 2008 yılı raporu basılmış, 2009 yılı 100 adet çoğaltılmış, 2010 ve 2011 yılı raporları ise baskıya hazır halde soft-copy dağıtılmıştır.

Geçtiğimiz dönemde 2011 yılının İnsan Hakları Raporu hedeflenen süre içinde yayımlanmış ve şu anda soft-copy hali internet sitesinde mevcuttur. 2012 yılının raporu Mart ayı içinde hazırlanacak ve soft-copy hali dijital ortamda dağıtılacaktır.

Dokümantasyon Merkezi, TİHV'in basın açıklamalarının yazılması ve dağıtılmasında da görev almaktadır. Basın açıklamaları ve bu kategori içinde değerlendirilecek diğer yazılar, basın kuruluşlarına gönderilmesinin dışında vakfın web sitesinde ve sosyal paylaşım sitelerindeki resmi sayfalarında da yayınlanmaktadır.

Özel raporlar da Merkez'in temel çalışmalarındandır. Şimdiye kadar gerek TİHV ortamına gerek başka kurumlara sayısız özel raporlar hazırlanmıştı. 14 Haziran 2009'da hazırlanan PVSK Raporu kamuoyunda büyük yankı uyandırmış, PVSK'nin değiştirilmesiyle artan işkence ve yargısız infazlar konusunda farkındalık yaratılmıştır.

Bu çalışmaların dışında Dokümantasyon Merkezi'nin zaman ve emek gerektirmesine karşın dışarıdan pek görünmeyen önemli bir işi de "bilgilendirme"dir. Hemen her gün büyükelçiliklerin, ilköğretimden yüksek lisansa kadar öğrencilerin ve yurtdışındaki insan hakları kuruluşlarının sorularıyla karşılaşan Dokümantasyon Merkezi çalışanları, istenen bilgiyi verebilmek için günlük rutin işlerini bırakarak çalışmak durumunda kalmaktadırlar.

Yanı sıra CHP'nin aylık insan hakları raporu, BDP'nin grup konuşmalarına veriler, yazılı soru önergelerine veriler, ABD yıllık insan hakları raporunun Türkiye bölümü (Demokratik Turkei Forum, Human Rights Watch Merkez) tarafından hazırlanmaktadır.

Yakın dönemde ise AKP'nin 10 yılı, 1990'lı yıllara raporu, ifade özgürlüğü, PVSK raporları hedeflenmekte ve zamanaşımı dosyasının hazırlanması düşünülmektedir.

Dokümantasyon Merkezi'ne önceki yıllarda olduğu gibi Türkiye'den stajyerler gelmeye devam etmiştir. Sosyal bilimlerin ilgili dallarından gelen üniversite öğrencisi stajyerlerimizle uyumlu çalışmalar yürütülmüş olup, hem onların insan hakları alanına bakış açısı geliştirilmeye çalışılmış hem de Dokümantasyon Merkezi'nin çalışmalarına katkı sunmaları sağlanmıştır.

2012 yılında da Dokümantasyon Merkezi'nin ilgi alanında olan toplantı, seminer ve panellere katılmış olup, talep edildiğinde bu yerlerde konuşmacı da olunmuştur.

Ayrıca oluşumuna öncülük ettiğimiz Uluslararası Ceza Mahkemesi için Türkiye Koalisyonu'nun çalışmaları takip edilmeye devam edilmiştir.

Uluslararası İlişkiler

Nisan 2012-Mart 2013 döneminde de genel insan hakları başta olmak üzere, özelinde işkence, tecrit, işkencenin önlenmesi ve tedavisinde bilimsel çalışmalar yürütülmesi ve Toplumsal Travmayla Başetme Programı'na yönelik uluslararası ortamdaki ilişkiler sürdürülmüştür. Bu kapsamda Türkiye'yi ve vakfımızı ziyaret eden çeşitli kurumların temsilcileriyle görüşülmesinin yanı sıra birçok kuruma yurtiçi ve yurtdışı ziyaret gerçekleştirilmiş; pek çok toplantıya katılmış; aynı zamanda bu dayanışma, fikir alışverişi ve haberleşmenin sürdürülmesi için basın açıklamaları ve bültenler, bunun içinde de İngilizce bültenler olmak üzere, hazırlanıp paylaşılmıştır.

Tedavi projesi bölümünde de yer verildiği gibi 2012 yılında özel olarak "TİHV Yeni Dönem Stratejik Planı 2012-2015" hazırlığı sürecinde ve geliştirilen stratejik plana göre uluslararası düzeyde ilgili kurumlarla ilişkiler kuvvetlendirilmiş ve kuvvetlendirilmektedir. Bu ilişkilerin kuvvetlendirilmesine bağlı olarak bir yandan 2013-2014 yıllarına yönelik çalışmalarımız için finansal olanaklar yaratılırken, öte yandan da özellikle işkencenin önlenmesine yönelik TİHV birikiminin paylaşılması ve zenginleştirilmesine mümkün olmuştur.

Bu süreç içerisinde özellikle İsveç ve Almanya Dayanışma Komitelerimiz, İsveç Kızılhaç Örgütü, Norveç Tabipler Birliği, İsveç ve Almanya Af Örgütü Seksiyonları ve IRCT ile düzenli ilişkiler sürdürülmüştür. Ayrıca bu kapsamda APT başta olmak üzere pek çok kurumla toplantılar gerçekleştirilmiştir.

a. İstanbul Protokolü eğitimleri ve İstanbul Protokolü çerçevesince tıbbi değerlendirme çalışmaları 2011 yılı içinde de devam etmiştir:

Bu kapsamda; 28-29 Mart ve 29 Eylül-1 Ekim 2012 tarihlerinde Ürdün'de; 14-16 Nisan 2012 tarihinde Berlin'de; 23-25 Nisan tarihinde Gorki'de; 4-9 Haziran ve 10-11 Kasım 2012 tarihlerinde İsrail'de; 14-15 Mart 2013 tarihinde Belçika'daki İstanbul Protokolü eğitimi programlarına; IRCT bünyesindeki FEAT çalışmalarına Şebnem Korur Fincancı katılmıştır.

b. Bilimsel çalışmalar kapsamında:

Özellikle kimyasal ajanlardan üretilmiş silah kapsamında ele alınması gereken ve "kontrol altındaki kişilere" uygulanması işkence olarak değerlendirilen "göz yaşartıcı gazlar"la ilgili bilimsel çalışmamız Latin Amerika, Asya ve Ortadoğu'daki pek çok ülkede bu alanda çalışan kurumlar açısından yol açıcı bir çalışma olarak ele alınmıştır.

c. 12-15 Haziran 2012 tarihinde İsveç Kızılhaç tedavi merkezinden ziyaret eden iki heyetle ortak çalışmalar yapılmıştır.

İsveç Sida ve danışman kurumu ile pek çok toplantı gerçekleştirilmiştir.

d. Avrupa Akdeniz İnsan Hakları Ağı'nın mülteci komisyonu çalışmalarında TİHV adına yer alan Elçin Türkdogan, 30 Kasım-1 Aralık 2012 tarihinde Fas'taki toplantıya katılmıştır.

e. 2013 yılının Mart ayında, 2013 ve 2014 projeleri için İsveç'teki STK'larla görüş alışverişinde bulunmuştur.

f. Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu ile ilişkiler:

17 Mayıs 2012 tarihinde Avrupa Birliği'nin genişlemeden sorumlu komiseri Stefan Füle'yle toplantıya, 20 Haziran 2012 tarihinde Türkiye ziyareti yapan CPT heyeti ile toplantıya, 14 Eylül 2012 tarihinde IRCT resepsiyonuna, 10 Ekim 2012 tarihinde Avrupa Konseyi İnsan Hakları Yüksek Komiseri Nils Muiznieks ile toplantıya, 20-24 Ekim 2012 tarihinde Berlin Tedavi Merkezi'nin 20. yıl resepsiyonuna, 27 Kasım 2012 tarihinde BM Yargısız İnfazlar Özel Raportörüyle toplantıya, 19 Aralık 2012 tarihindeki Avrupa Parlamentosu Heyeti'yle toplantıya katılmıştır.

Bunların dışında Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği'yle pek çok toplantı gerçekleştirilmiştir.

g. 16-17 Mart 2013 tarihinde Uluslararası Af Örgütü'nün kolaylaştırıcılığında Kıbrıs'taki insan hakları örgütleri ile birlikte düzenlenen Kıbrıs'taki toplantıya Ümit Ünüvar katılmıştır.

h. Diğer çalışmalar bölümünde yer verildiği gibi, bu dönemde önceki dönemlerde olduğu gibi birçok stajyerle birlikte çalışma fırsatımız olmuştur.

i. Yine bu dönemde toplumsal travma bölümünde yer verildiği gibi, ülke dışında pek çok kurumla ilişkiler geliştirilmiştir.

j. Ayrıca, bu dönemde başta Ankara olmak üzere raporun temsilciler bölümünde yer verildiği gibi tüm temsilciliklerimize çok sayıda çeşitli kurumlardan temsilciler ziyaret etmiş ve pek çok toplantıya katılmıştır.

k. 23-27 Mayıs 2013 tarihinde Türkiye'de düzenlenecek FIDH forum ve genel kurulu özel bir gündem olmuştur.

l. Avrupa Komisyonu'na yeni sunulan işkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon merkezleri ve işkencenin önlenmesine yönelik proje hazırlığı sürecinin bile kendi başına TİHV'in, İsrail ve Filistin'deki kurumlara ilişkilerini geliştirmesine katkı sağlamıştır.

Temsilciliklerimizin Diğer Çalışmaları

Adana Temsilciliği

Adana Temsilciliği olarak 2012 yılında başvuru sayımız 2011 yılıyla yaklaşık aynı sayıda olmuştur. Tedavi projesi çalışmaları düzenli bir şekilde yürütülmüştür ancak 2012 yılında sosyal destek projesi kapsamında başvuru olarak alınan 27 kişinin takipleri çeşitli nedenlerle aksamıştır. Bu aksaklığın en önemli nedenlerinden biri başvuruların Mersin’de ikamet ediyor oluşu ve Adana’ya gelme konusunda çeşitli kaygılar taşıyor olmalarıdır. Yılsonunda takipleri aksayan bütün başvurularla iletişim kurulmaya çalışılmış, bir kısmına ulaşılamamış, ulaşılanlarla Mersin’deki gönüllü hekim ekibiyle görüşülerek yeniden takipler başlatılmıştır.

Geçen yıl itibarıyla özellikle Adana İHD ve Adana TUHAY-DER’le olan ilişkiler geliştirilmiş; bu nedenle de işkence ve kötü muameleye maruz kalanlara ulaşma imkânı artmıştır. 2012’nin son aylarında daha önceden temsilciliğimize başvuranlar aracılığıyla vakfa yapılan yeni başvuru sayısında artış olduğu gözlenmiştir.

Temsilciliğimizde tedavi projesi çalışmalarının yanı sıra 2012 boyunca tüm diğer merkezlerde olduğu gibi “yeniden yapılanma” tartışmaları yaşanmıştır. Bu tartışmalar sonucunda daha önceden 1 tam gün hekim, 1 tam gün tıbbî sekreter ve yarım zamanlı psikolog kadrosu mevcutken, yarı zamanlı hekim ve tam gün sekreter kadrosuyla idame etme kararı alınmıştır. Bu karar tüm temsilciliklerde çalışanlarla beraber ortak alınan bir karardır ve şu an temsilciliğimizin daha aktif, nitelikli ve de yeni alanlar üretmeye açık bir şekilde çalışabilmesi için gereken azamî çaba gösterilmektedir. Bundan yola çıkarak Adana’da ve Mersin’de eski ve yeni gönüllülerle iletişim kurma konusundaki çabalarımız sürmektedir. Bu yılın temsilciliğimiz için daha nitelikli bir yıl olacağı inancını taşımaktayız.

12-13 Nisan 2012 yılında İstanbul temsilciliği tarafından başvuru olarak alınan 3 kişinin, (12 Eylül davasına müdahil olan) eksik kalan tetkik ve tedavilerinin tamamlanması için, Adana Temsilciliği olarak destek sunulmuştur. Bu çalışma esnasında başvurulara temsilciliğimiz tarafından sunulan tıbbî destek konusundaki eksiklikler daha belirgin olarak ön plana çıkmıştır. Bu nedenle temsilciliğimizin çalışmalar esnasında sağlık kuruluşlarıyla yaptığı işbirliği yeniden gözden geçirilip daha etkin ve daha nitelikli çalışma koşulları yaratmak için çaba harcanmıştır.

16 Nisan 2012 tarihinde Avrupa Komisyonu heyeti ile temsilcimiz Av. Mustafa Çinkılıç arasında bir görüşme yapılmış ve vakıf çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir.

11 Haziran 2012 tarihinde İsveç Kızılhaç Örgütü’nden Per Stadig ve Monica Brendler ile görüşme yapıp temsilcilik hakkında bilgi verilmiş ve sosyal destek çalışmalarıyla ilgili Mersin’de başvurularında katıldığı bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.

13 Haziran 2012 tarihinde BMYK’de çalışan 3 kişilik bir heyetle görüşme yapılmıştır.

Temmuz 2012 itibarıyla Özel Güney Adana Hastanesi'yle profesyonel sağlık hizmeti alma konusunda anlaşma yapılmıştır.

10 Ağustos 2012 tarihinde kuruluşumuzdan itibaren vakfımıza başvuran 12 Eylül mağdurlarının dosyaları üzerinde tarama çalışması yapılmıştır.

19 Ekim 2012 tarihinde gündemdeki açlık grevleriyle ilgili Adana Tabip Odası ile ortak basın açıklaması yapılmıştır.

2013 yılı daha geniş bir gönüllü ağı ve daha nitelikli hizmet verme çabası içinde olacağımız bir yıl olması hedefimizdir.

Diyarbakır Temsilciliği

Diyarbakır Temsilciliğimiz 2012 yılında da Baro, İHD, Mazlum-Der, TUHAD-FED, SES, Diyarbakır Tabip Odası, STGM (Yerel Destek Merkezi) başta olmak üzere diğer örgütlerle de yakın ilişkilerini sürdürmüştür. Temsilciliğimizden arkadaşlar geçmiş dönemlerde olduğu gibi 2012 yılında çeşitli yerli ve yabancı heyetlerle bir araya gelmiştir.

2012 yılında temsilciliğimizin her ay düzenli yürütme ve danışma toplantıları yapıldı.

1 Mart 2012'de vakıf adına Necdet İpekyüz, Saraykapı mevkiinde çıkan kemikler hakkında A haber televizyonuna röportaj verdi.

7 Mart 2012'de 78'liler Derneği'nden 2 kişi temsilciliğimizi ziyaret ederek görüş alışverişinde bulundu.

10 Mart 2012'de Metin Bakkalcı, Diyarbakır Tabip Odası'nın düzenlediği Açlık Grevleri Barış Paneli'nde panelist olarak katıldı. Vakıf adına Nesrin Aslantaş, Necdet İpekyüz ve Orhan Kaya izleyici olarak katıldı.

12 Mart 2012'de Standford Üniversitesi'nden hukukçulardan oluşan bir heyet temsilciliğimizi ziyaret etti.

Aynı heyet 13 Mart'ta vakıf çalışanları, yöneticiler ve gönüllülerle toplantı yaptı. STK'lar ziyaret edildi. Yas evleriyle ilgili bilgi alışverişinde bulunuldu.

15 Mart'ta PDR Derneği yöneticileriyle temsilciliğimizde bir toplantı yapıldı. Vakıf çalışmaları hakkında bilgi alışverişinde bulunuldu.

23 Mart 2012'de Necdet İpekyüz İzmir'de düzenlenen "yaşam kalitesi değerlendirme çalışmaları"na katıldı.

10 Nisan 2012'de Diyarbakır SES'in düzenlediği SES şehitlerini anma etkinliğine Orhan Kaya katıldı.

12 Nisan 2012'de Fransa Kürt Dostluk Derneği'nden gelen 9 kişilik bir heyetle vakıfta toplantı yapıldı. Toplantıya çalışanlar ve yöneticiler katıldı.

21 Nisan 2012'de Kayıp yakınları için Koşuyolu Parkı'nda yapılan oturma eylemine vakıf adına Selim Ölçer, Nesrin Aslantaş ve Necdet İpekyüz katıldı.

25 Nisan 2012'de Nesrin Aslantaş ve Orhan Kaya Koç Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Bilge Yılmaz'ın hazırladığı tez çalışması için röportaj yaptı.

5 Haziran 2012'de Büyükşehir Belediyesi engelliler meclisi vakfı ziyaret etti. Çalışanlar ve yöneticilerle toplantı yaptı.

26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü'nde temsilciliğimiz, İHD, Mazlum-Der, Baro ve Tabip Odasının katılımıyla basın açıklaması ve şehrin muhtelif yerlerindeki billboardlara afişler asıldı.

4 Temmuz 2012'de DTK'dan bir heyet vakfı ziyaret etti.

16 Temmuz 2012'de Necdet İpekyüz, İnsan Hakları Derneği'nde yapılan 14 Temmuz olaylarına ilişkin inceleme toplantısına katıldı.

20 Temmuz 2012'de HDK'dan gelen bir heyet çalışanlar ve yöneticilerle toplantı yaptı.

30 Temmuz 2012'de gelen bir heyet Diyarbakır Cezaevi'yle ilgili Selim Ölçer'le toplantı yaptı.

8 Ağustos 2012'de Sarmaşık Derneği'nden Şerif Camcı ve Dilek Aslan'la birlikte Müge Tuzcuoğlu'nun mahkeme süreci için vakıf çalışanlarıyla bir toplantı yaptı.

15 Eylül 2012'de Orhan Kaya 3. Eleştirel Psikoloji Sempozyumu'na katılıp bildiri sundu. Necdet İpekyüz bir oturumda başkan yaptı.

23 Eylül 2012'de TİHV ve Sarmaşık Derneği ortaklığıyla tutuklu Müge Tuzcuoğlu için basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya TİHV çalışanları ve yöneticileri katılım sağladı.

7 Ekim 2012'de açlık grevleri nedeniyle oluşturulan cezaevi izleme komisyonu toplantısına vakıf adına Muhsin Bilal katıldı.

13-14 Ekim 2012'de İstanbul'da yapılan sosyal çalışma toplantısına çalışanlar ve yöneticiler katıldı.

18 Ekim 2012'de ABD Adana Büyükelçisi vakfı ziyaret etti. Selim Ölçer ve Mehmet Vural'la görüşmeler yapıldı.

25 Ekim 2012'de cezaevi izleme komisyonu toplantısına vakıf adına Orhan Kaya katıldı.

Ekim ve Kasım aylarında birçok yerel toplantı, cezaevi izleme komisyonu, televizyon programlarına ve basın açıklamalarına vakıf çalışanları ve yöneticiler katılım sağladı.

7 Kasım 2012'de Diyarbakır Tabip Odası'nın düzenlediği "Tıbbî-Etik ve Hukuki Sorumluluklar Paneli'ne vakıf adına Necdet İpekyüz ve Metin Bakkalcı konuşmacı olarak katıldı vakıf çalışanları ve yöneticileri izleyici olarak yer aldı.

30 Kasım-2 Aralık 2012 tarihleri arasında İstanbul'da yapılan VII. Uluslararası Ruhsal Travma Toplantısı'na yönetici ve çalışanlar katıldı.

8 Aralık 2012'de DSM'nin düzenlediği Sinema ve İnsan Hakları günlerine Metin Bakkalcı konuşmacı, Orhan Kaya ve Nesrin Aslantaş izleyici olarak katıldı.

10 Aralık İnsan Hakları Haftası etkinliklerine katılım sağlandı. Şehrin muhtelif yerlerindeki billboardlara afişler asıldı.

15 Aralık 2012'de İHD'nin bünyesinde açılışı yapılan İnsan Hakları Akademisi'nin açılışına Selim Ölçer, Mehmet Vural ve Nesrin Aslantaş katıldı.

22 Aralık 2012'de Barış Yavuz, Zeki Parlak, Orhan Kaya ve Nesrin Aslantaş'tan oluşan bir ekip gezici heyet kapsamında Siirt'te giderek, STK'larla görüşmelerde bulundu. Görüşmeler kapsamında 7 kişinin başvurusu alındı.

Diyarbakır Tabip Odası'nı her yıl düzenlemiş olduğu Barış Demokrasi ve Dostluk Ödülü belirleme toplantılarına Muhsin Bilal ve Zeki Parlak rutin olarak katıldı.

İstanbul Temsilciliği

Toplumsal Travma çalışmalarımıza ilişkin kavramsal çerçevenin oluşturulması için ilk toplantımız yapıldı.

Bayrampaşa Cezaevi davasında, operasyon sırasında yaralanan ve başvurumuz olan 30 kişinin raporu avukatların talebi üzerine mahkemeye sunuldu.

Gezici ekiplerimizin muayeneleri ve görüşmeleri sonucu, 12 Eylül Davası'na yönelik ve Hopa Olaylarında yaralananların raporları düzenlendi. Metin Lokumcu raporu basına açıklandı.

Bayrampaşa, Onur Yaser Can, Engin Çeber, Alaaddin Karadağ duruşmaları gönüllülerimizin de desteğiyle takip edildi.

İHD, Barış Meclisi, ÇHD, Asker Hakları Oluşumu, SPoD, Nefret Suçları gibi kurumların ve oluşumların cezaevleri, işkence, kayıplar, toplu mezarlar, askerde hak ihlalleri, LGBT bireylerin maruz kaldıkları ihlaller konularındaki basın açıklamalarına katılındı.

Kadir Has Üniversitesi, Psikoloji Bölümü öğrencilerine hekim ve psikiyatrist arkadaşlarımız tarafından bir gün boyunca ders verildi.

Sınır Tanımayan Hekimler'le (MSF) karşılıklı görüşmeler, eğitim programları gibi çeşitli düzeylerde bir araya gelindi.

Çeşitli konsolosluk görevlileriyle vakıfta görüşüldü.

İstanbul'da mülteci ve sığınmacıları hizmet veren kurumlarla yapılan ortak toplantılara katılındı.

Üç yıldır her ayın ilk perşembesi yapılan "İnsan Hakları Örgütleri Toplantısı" 2012 ve 2013'ün ilk iki ayında da devam etti.

Mülteci çocuk başvurularımızın bize ilettikleri rahatsızlıkları üzerine Yel Değirmeni Çocuk Gençlik Merkezi'yle görüşüldü.

10 Aralık İnsan Hakları Haftası nedeniyle 9 Aralık'ta Simurg filminin özel gösterimini düzenlendi.

Dördü yurtdışından, ikisi yurtiçinden 6 stajyerimiz oldu.

Son ÇHD operasyonu üzerine basın açıklamaları ve savcılık süreçlerine katılındı.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da Hrant Dink duruşmaları, anması ve İHD'nin "Kayıplarımızı İstiyoruz" oturma eylemlerine katıldı.

Vakıf çalışmaları, işkence, cezaevleri, kayıplar, toplu mezarlar, Roboski, adli tıp resmî raporlarının yorumlanması, gaz bombalarının etkileri, açlık grevleri, insan hakları ve AB ilişkileri gibi konularda çok sayıda gazete röportajları, radyo ve televizyon programlarına katılım oldu.,

İzmir Temsilciliği

19 Ocak 2012 tarihinde gerçekleştirilen Hrant Dink anmasına tüm TİHV çalışanları katılım sağladı.

25 Ocak 2012 tarihinde Coşkun Üsterci, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde oluşturulan "Terör ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenme Alt Komisyonu"nda faili meçhul cinayetler, kayıplar ve zamanaşımı konulu bir sunum yaptı.

Üniversite öğrencisi Şerzan Kurt'u öldüren polis hakkında Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi'nde sürmekte olan davanın yıl içindeki devam eden duruşmalarına TİHV adına Coşkun Üsterci gözlemci olarak katıldı.

İzmir'de aynı zamanda vakıf başvurusu olan Fevziye Cengiz adlı kadını gözaltına alındığı Karabağlar Karakolu'nda döven polisler hakkında açılan davanın yıl içinde süren duruşmaları TİHV adına düzenli olarak Coşkun Üsterci tarafından izlenirken bazı duruşmalara Mediha Özenmiş de katıldı.

Vakıf başvurusu Ahmet Bozkaya'ya işkence yapan polisler hakkında açılan davanın yıl içinde süren duruşmaları TİHV adına Coşkun Üsterci tarafından izlendi.

2012 yılının ilk on ayında farklı şehirlerde sürmekte olan çok sayıda işkence davası Av. Hülya Üçpınar ve Av. Aysun Koç tarafından takip edildi, duruşmalara katıldı.

9 Şubat 2012 tarihinde Federal Alman Cumhuriyeti Büyükelçiliği'nden İnsan Hakları, Hukuk Politikası ve Kültürlerarası Diyalog'dan sorumlu Müsteşarı Tobias Krause, TİHV İzmir Temsilciliğini ziyaret etti. Görüşmeye Coşkun Üsterci, Mediha Özenmiş ve Hülya Üçpınar katıldı.

25 Mart 2012 tarihinde İzmir'de gerçekleştirilen TİHV'in verdiği tedavi ve rehabilitasyon hizmetinin kalitesini ölçmek/değerlendirmek amacıyla sürdürülecek olan "yaşam kalitesi değerlendirme çalışmaları"nın hazırlık toplantısına tüm İzmir ekibi katıldı.

27 Mart 2012 tarihinde Coşkun Üsterci, Ege Üniversitesi Felsefe Topluluğu ile İletişim Çalışmaları Topluluğu'nun ortaklaşa düzenlediği vicdanî ret konulu panelde, "temel bir insan hakkı olarak vicdanî ret" başlıklı bir sunum yaptı.

7 Nisan 2012'de tarihinde Demokratik Toplum Kongresi'nin Diyarbakır'da düzenlediği "Faili Meçhuller ve Kayıplar Çalıştayı"na katılan Coşkun Üsterci, Türkiye'de gözaltında zorla kaybetme eylemleri hakkında bir sunum yaptı.

2 Nisan 2012 tarihinde TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na TİHV'in görüş ve önerilerini aktaran heyette Coşkun Üsterci de yer aldı.

10 Nisan 2012 tarihinde TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na vicdanî retçilerin önerilerini aktaran heyette Coşkun Üsterci de yer aldı

30 Nisan-6 Mayıs 2012 tarihlerinde Mediha Özenmiş SAP eğitimine katıldı.

31 Mayıs-3 Haziran 2012 tarihlerinde Bergama'da gerçekleştirilen "Psikodrama Günleri"ne Mediha Özenmiş katıldı.

9 Haziran 2012 tarihinde gerçekleştirilen "Düşünce Özgürlüğü için İstanbul Buluşması'na" Coşkun Üsterci katıldı ve oturumlardan birinde TİHV adına sunum yaptı.

11 Haziran 2012 tarihinde vakıf gönüllüsü Prof. Dr. Gülçin Başdemir'in oğlunun nikâhı sırasında vakıf logolu bir çelenk hazırlanarak nikaha çiçek göndermek isteyenlerden bağış alındı; konuklara vakıf tanıtımı yapıldı.

23-24 Haziran 2012 tarihinde Heinrich Böll Stiftung Derneği tarafından İstanbul'da gerçekleştirilen "Uluslararası Demokrasi ve Siyasal Katılım Konferansı"na katılan Coşkun Üsterci, "Yurttaş Hareketleri, Sivil Toplum ve Katılımcılık" başlıklı panelde konuşmacı oldu.

26 Haziran 2012 tarihinde "BM İşkence Görenlerle Dayanışma Günü" nedeniyle, İHD İzmir Şubesi ve ÇHD İzmir Şubesi'yle ortaklaşa basın toplantısı gerçekleştirildi. Basın toplantısına Coşkun Üsterci ve Mediha Özenmiş katıldılar.

5 Temmuz 2012 tarihinde ABD Büyükelçiliği tarafından yapılan "Bağımsızlığın 236. Yılı" kutlama kokteyline vakfi temsilen Veli Lök katıldı.

16-20 Temmuz 2012 tarihleri arasında TİHV Van Bürosu çalışanı Özge Çelebi staj yaptı.

1 Ağustos 2012 tarihinde Siyah Pembe Üçgen İzmir LGBT Derneği'nin ERT (Equal Right Trust-London) ile ortaklaşa gerçekleştirdiği "Ege ve Marmara Bölgelerinde Ayrımcılıkla Mücadele" başlıklı yuvarlak masa toplantısına Mediha Özenmiş katıldı.

15 Eylül 2012 tarihinde İHD ve ÇHD İzmir Şubeleriyle ortaklaşa Şakran Cezaevi'nde yatmakta olan ağır hasta hükümlü Avni Uçar'ın serbest bırakılması için bir basın açıklaması yapıldı.

20 Eylül 2012 tarihinde İHD, ÇHD İzmir Şubeleriyle ortaklaşa insan hakları savunucularına yönelik baskıları protesto amacıyla bir basın açıklaması yapıldı.

23 Eylül 2012 tarihinde Diyarbakır'da gerçekleştirilen "BM İşkenceyi Önleme Komitesi"ne verilecek "Gölge Rapor" hazırlık toplantısına Aysun Koç, Hülya Üçpınar ve Coşkun Üsterci katıldı.

24-30 Eylül 2011 tarihlerinde Foça'da gerçekleştirilen SAP Eğitimine Mediha Özenmiş katıldı.

3 Ekim 2012 tarihinde İzmir Alman Konsolosluğu tarafından düzenlenen Almanya'nın Birliğini Kutlama Kokteyline Veli Lök ve Coşkun Üsterci katıldı.

6 Ekim 2012 tarihinde İzmir Kent Konseyi Kadın Meclisi Toplantısı'na TİHV adına Günseli Kaya katıldı.

6-7 Ekim 2012 tarihlerinde Van'da gerçekleştirilen hekimlere yönelik İstanbul Protokolü eğitimine Mediha Özenmiş katıldı.

8 Ekim 2012 tarihinde Ankara'da TİHV, AÜ SBF ve APT'yle ortaklaşa gerçekleştirilen OPCAT toplantısına Hülya Üçpınar ve Coşkun Üsterci katıldılar ve sunum yaptılar.

13-14 Ekim 2012 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen sosyal çalışma eğitimi toplantısına Mediha Özenmiş ve Aytül Uçar katıldılar.

8-24 Ekim 2012 tarihleri arasında IPPNW Almanya Seksiyonu tarafından gönderilen tip öğrencisi Gözde Şen vakıfta staj yaptı.

20 Ekim 2012 tarihinde İHD, ÇHD ve Mazlum-Der İzmir Şubeleriyle cezaevlerinde sürmekte olan açlık grevlerine yönelik ortak basın açıklaması yapıldı. Söz konusu kurumlarla açlık grevleri son bulasıya kadar üç kez daha basın açıklaması, imza kampanyası ve çeşitli sokak etkinlikleri yapıldı.

2-4 Kasım 2012 tarihlerinde Kuşadası'nda gerçekleştirilen 12. İnsan Hakları Hareketi Konferansı hazırlık çalışmalarında Coşkun Üsterci ve Aytül Uçar aktif olarak görev aldı ve konferansın katılımcısı oldu.

8 Kasım 2012 tarihinde Avrupa Konseyi, HSYK ve Adalet Bakanlığı tarafından yürütülen "Türk Ceza Adalet Siteminin Etkinliğinin Geliştirilmesi Projesi" kapsamında İzmir'de gerçekleştirilen toplantıya Hülya Üçpınar, Aysun Koç ve Coşkun Üsterci katıldı. Toplantıda işkence soruşturma ve davalarında yaşanan sorunlar aktarıldı.

10-11 Kasım 2012 tarihlerinde gerçekleştirilen İHOP'un "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Uygulanmasının İzlenmesi" projesi kapsamındaki seminerine Coşkun Üsterci katıldı.

20 Kasım 2012 tarihinde 4+4+4 yasa tasarısını protesto eylemlerine katıldıkları gerekçesiyle haklarında dava açılan ve aralarında vakıf başvurularının da olduğu KESK üyelerinin, İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen duruşmasına dayanışma amacıyla TİHV adına Mediha Özenmiş ve Coşkun Üsterci katıldı.

30 Kasım-2 Aralık tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilen 7. Ruhsal Travma Toplantısı'na Mediha Özenmiş ve Coşkun Üsterci katıldı.

8-11 Aralık 2012 tarihinde Fransız Kültür Merkezi'nde 3. İnsan Hakları Belgesel Film Etkinlikleri gerçekleştirildi. 4 gün boyunca yaklaşık 2600 civarında kişinin izlediği belgesel film günlerinde ayrıca 4 yönetmenle her gün bir söyleşi yapıldı. Bu söyleşilerde sırasıyla kayıplar, LGBT bireylere yönelik ayrımcılık, HES'lere yönelik mücadele, çocuk gelinler ve kadına yönelik ayrımcılık konuları işlendi.

10 Aralık 2012 tarihinde İnsan Hakları Günü İHD, TİHV, ÇHD, İzmir Barosu İnsan Hakları Merkezi'yle ortaklaşa basın açıklaması gerçekleştirildi.

13 Aralık 2012 tarihinde Ege Üniversitesi İletişim Çalışmaları Topluluğu ve Felsefe Kulübü tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen "Bir Hak ihlali Olarak Şiddet" başlıklı panelde konuşmacı olan Coşkun Üsterci polis/devlet şiddeti üzerine bir sunum yaptı.

16 Aralık 2012 tarihinde CHP İl Örgütü tarafından gerçekleştirilen “Tüm İnsanlar Eşittir” başlıklı panelde Veli Lök, işkence ve polis şiddeti üzerine bir sunum yaptı.

17 Aralık 2012 tarihinde İHD İzmir Şubesi'yle ortaklaşa CHP İzmir Milletvekili Rıza Türmen, Prof. Dr. Nilgün Toker ve Prof. Dr. Melek Göregenli'nin konuşmacı olduğu “Barış İçin Nasıl Bir Anayasa” başlıklı bir panel gerçekleştirildi.

28 Aralık 2012 tarihinde Coşkun Üsterci, MMO İzmir Şubesi Öğrenci Komisyonu üyelerine sosyal cinsiyet (gender) ayrımcılığı eğitimi verdi.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın 31 Mart 2012-30 Mart 2013 Tarihleri Arasında Yapmış Olduğu Basın Açıklamaları

Türkiye İnsan Hakları Yönetim Kurulu olarak bu dönemde de gerek doğrudan kendi çalışma alanımız olan işkence konusuna ilişkin gerekse hak ihlallerinin sürekliliği ve yaygınlığına ilişkin ihtiyaç duyulduğu hallerde yönetim kurulu olarak veya diğer kurumlarla ortak olarak kamuoyunu bilgilendiren basın açıklamaları yaptık.

Basın açıklamalarımızdan özetle bahsedecek olursak;

1) Yeni Anayasa'nın yazımı çalışmaları hala sürüyor. TBMM Başkanlığı'nın çağrısı üzerine 2 Nisan 2012'de özellikle işkence yasağına ilişkin Anayasa maddesiyle ilgili görüşlerimizi yazılı hale getirdik ve ilgili komisyonda sunumunu yaptık.

2) İnsan sağlığına zararı defalarca dile getirilen biber gazının yoğun/ölçüsüz/orantısız şekilde kolluk kuvvetlerince topluma karşı kullanılmasını ve uygulamanın dönemin İçişleri Bakanı tarafından savunulmasını 9 Nisan 2012'de kınadık.

3) Açıklamamızın yazılı ve görsel medyada yer alması üzerine açıklama yapan Emniyet Genel Müdürlüğü'ne yanıtlarımızı 12 Nisan 2012'de yazılı halde dile getirdik.

4) Şiddeti artarak devam eden ve yetkililer tarafından "Çağdaş Güvenlik Mühendisliğinin Emsalsiz Örneği" olarak sunulan polis şiddetine itirazlarımızı örneklerle ve yasalardaki sıkıntılı noktalara işaret ederek 6 Haziran 2012'de dile getirdik.

5) İnsan Hakları Hareketi Konferansı'nın sonuç bildirgesini 11 Aralık 2012'de açıkladık.

6) Ceza İnfaz Yasası'nda yapılan değişikliğe rağmen ağır hasta tutuklu ve hükümlülere yönelik somut olumlu adımların atılmaması üzerine 11 Mart 2013'te çağrımızı yineledik.

7) 4. Yargı Paketi de hak ve özgürlüklerin önündeki engelleri kaldıracak içeriğe sahip olmaksızın TBMM'ye gönderildi. Özellikle işkence suçunda zamanaşımının kaldırılmasına yönelik ilgili yasa tasarısının 7. maddesine yönelik ve tasarının geneline dair değerlendirme ve eleştirilerimizi 14 Mart 2013'te açıkladık.

Ortak basın açıklamalarımızda ise;

1) Türkiye İnsan Hakları Kurumu Yasa Tasarısı'nın TBMM'ye sevk edilmesi üzerine kaygılarımızı tekrar dile getiren açıklamayı 14 Haziran 2012'de Türkçe ve İngilizce yaptık.

- 2) Başbakan başta olmak üzere hükümet yetkililerinin kürtaja yönelik yaptıkları açıklamalara ve başlattıkları girişimlere 15 Haziran 2012’de tepki gösterdik.
- 3) Kürt meselesinin barışçıl yollarla çözümüne ilişkin tartışmalar olumlu yönde sürerken 19 Haziran 2012’de Hakkâri’nin Dağlıca Bölgesi’nde çıkan çatışmada 8’i asker 7’si militan 15 insanımızı yitirdik.
- 4) Uzun zamandır Türkiye cezaevlerinin koşullarına yönelik çağrılarımıza rağmen bir adım atılmadı. Kaldıkları koşullara isyan eden mahpusların Şanlıurfa Cezaevi’nde çıkardıkları yangın sonucu 13 mahpus yaşamını yitirdi. 20 Haziran 2012’de yetkilileri yeniden uyardık.
- 5) 26 Haziran İşkenceye Karşı Mücadele ve İşkence Görenlerle Dayanışma Günü. İHD ve TİHV ortak basın açıklaması gerçekleştirdi.
- 6) Toplumsal muhalefet odaklarına yönelik saldırıların hedefi 25 Haziran 2012’de KESK oldu. Örgütlü mücadeleyi savunan sendikacı arkadaşlarımızın tutuklanmasını 3 Temmuz 2012’de protesto ettik.
- 7) Basın yayın organlarında çıkan haberlerden İstanbul Emniyet Müdürlüğü terörden sorumlu emniyet müdür yardımcılığına adı daha önce işkence vakalarına karışmış Sedat Selim AY’ın atanmış bulunduğunu öğrendik. 26 Temmuz 2012’de Sedat Selim Ay’ın bizler için ne anlama geldiğini kamuoyuyla paylaştık.
- 8) Roboski Katliamı’na devletin ve hükümetin sessiz kalmasına sessiz kalmadık, 29 Temmuz 2012’de sorumluları uyardık.
- 9) Gaz bombası bu sefer de Adana’da 29 Temmuz 2012’de bir çocuğun ölümüne yol açtı. 7 Ağustos 2012’de yine “gaz bombası zararlıdır” dedik.
- 10) 12 Ağustos 2012’de Tunceli’de PKK militanlarınca alıkonan Milletvekili Hüseyin Aygün’ün serbest bırakılması için 13 Ağustos 2012’de çağrıda bulunduk.
- 11) 20 Ağustos 2012’de Gaziantep’te 9 insanın yaşamına mal olan bombalı saldırıyı 21 Ağustos 2012’de kınadık.
- 12) Toplumsal muhalefet odaklarına yönelik saldırıları KCK operasyonlarını gönüllümüz Müge Tuzcu’nun nezdinde onun da arasında bulunduğu 27 kişinin yargılanmaya başlayacağı duruşma öncesinde 23 Eylül 2012’de protesto ettik.
- 13) KESK’e yönelik operasyonda tutuklanan eski çalışma arkadaşımız Osman İşçi’nin durumunu 1 Ekim 2012’de İngilizce olarak dünya kamuoyuyla paylaştık.
- 14) 3 Ekim 2012’de Kuzey Kıbrıs’a sığınan Suriyeli mültecilerin zor kullanılarak sınırdışı edilmelerini 6 Ekim 2012’de protesto ettik.
- 15) Cezaevlerinde geri dönülmez bir noktaya ulaşmasını istemediğimiz PKK’li mahpusların başlattığı açlık grevi eylemine dikkat çekmek amacıyla 3 Ekim 2012’de görüşlerimizi kamuoyuyla paylaştık.

16) “İnsan Hakları herkes içindir.” 29 Ekim 2012’de 1. Meclis önünden 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla yürüyüş yapmak isteyenlere yapılan müdahaleyi 30 Ekim 2012’de kınadık.

17) Devam eden açlık grevi eylemini izlemek amacıyla Ankara Cezaevleri İzleme Heyeti oluşturduğumuzu 31 Ekim 2012’de duyurduk.

18) İnsan hakları savunucularına yönelik baskılara dair kaygılarımızı dile getirdiğimiz açık mektubu devlet ve hükümet yetkililerine ithafen 12 Kasım 2012’de kamuoyuyla paylaştık.

19) 10 -17 Aralık 2012 İnsan Hakları Haftası. İHD ile birlikte 2012 yılının çerçevesini çizen ortak basın açıklaması.

20) Toplumsal muhalefet odaklarına yönelik saldırıların hedefi 18 Ocak 2013’te ÇHD ve yasal dernekler, dergi büroları oldu. İnsan hakkı ihlallerine yönelik yargı alanında uzun yıllardır mücadele veren 9 avukat arkadaşımızın tutuklanmasını ve bu operasyon dolayısıyla pek çok insanın da gözaltına alınmasını 18 Ocak ve 21 Ocak 2013’te protesto ettik.

21) İnsan hakları savunucularına yönelik her geçen gün artan baskı ortamını 28 Ocak 2013’te İngilizce olarak dünya kamuoyuyla paylaştık.

22) KESK’e yönelik operasyonlar sonucu tutuklanan SES üyelerinin kendi çabalarıyla hazırladıkları cezaevi raporu dolayısıyla 18 Şubat 2013’te cezaevlerinde sağlık hizmetlerine ve tedavi olanaklarına erişim hakkında yönelik açıklamamızı yaptık.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı Genel Merkezi
Mithatpaşa Caddesi No: 49/11 6. Kat 06420 Kızılay/Ankara
Tel: (0 312) 310 66 36 Faks: (0 312) 310 64 63
E-posta: tihv@tihv.org.tr <http://www.tihv.org.tr>

Temsilcilikler

TİHV İstanbul Temsilciliği

Bozkurt Mah. Türkbeyi Sokak Ferah Ap. No:113/6 Kurtuluş-Şişli İSTANBUL
Tel/Faks: 0 (212) 249 30 92, 293 43 33
E-posta: istanbul@tihv.org.tr

TİHV İzmir Temsilciliği

1432. Sokak Eser Apartmanı No: 5/10 Alsancak, İZMİR
Tel/Faks: (232) 463 46 46 - 463 91 47
E-posta: tihvizm@dsl.ttmail.com

TİHV Adana Temsilciliği

Kurtuluş Mahallesi 19. Sokak A Blok No: 23/2 ADANA
Tel/Faks: (322) 457 65 99 - 458 85 66
E-posta: tihvadana@yahoo.com

TİHV Diyarbakır Temsilciliği

Lise Caddesi Eyyüp Eser Apartmanı No: 8/2 Yenişehir, DİYARBAKIR
Tel/Faks: (412) 228 26 61 - 228 24 76
E-posta: tihvdbakir@ttmail.com

TİHV Van Sığınmacı Projesi Ofisi

Arma İş merkezi Kat 5 No: 15 İrfan Başbuğ Caddesi/VAN
Tel: (432) 215 47 21 - 0 530 237 80 02 Faks: (432) 215 47 24
E-posta: van@tihv.org.tr